

num. 6. Tabien. num. 4. & addunt hi summiste id esse verum, siue interrogatus, siue sponte sua id tellatus fuerit. Ratio, quia non est testis omni exceptione maior. Ex quo enim in iudicio criminum iurium fassus est, est infamis, factum infamia facti. Contrarium tenet Anton. Gom. tom. 3. cap. 12. num. 18.

8. Quarta conclusio. Confessio criminis extra iudicium dicta, sufficit ad torquendum reum, quia semiplenam probationem facit. Ita plures, quos referunt, & sequuntur, Anton. Gom. ubi supra, num. 8. Simancas num. 27. Syluest. verb. in iudicium, quest. 2. Angel. num. 2. Tabien. num. 1. Iulius Clarus praet. crimin. lib. 5. §. in quest. 21. quia ideo veniunt ad torturam, quia confessionem reuocant, sed dicit oportere probare errorem; intellige cum Simancas, modo plenè probatum sit tale crimen confessum esse. Limita etiam cum Antonio Gomez, & aliis, quos refert, modo in specie confessus sit crimen, vt, occidit talem hominem, feci tale furtum, secus si in genere, vt, occidi hominem, furatus sum. Item modo confessionem non reuocauerit: licet Iulius Clarus supra, hanc limitationem reprobet, eam tamen ponit Albert. de asseri. cathol. quest. 24. num. 22. & dicit non teneri probare errorem, & refert Bald. Felin. & Innocentium.

9. Quinta conclusio. Infamia non fit est ad torturam. Ita Simancas plures referens, & probans, num. 36. Syluest. quest. 4. Angel. num. 4. Artil. n. 5. Tabien. num. 3. Gregor. Lop. l. 26. tit. 1. part. 7. vers. de buena, & vers. presumptiones, licet contrariam sententiam teneant plures, quos refert, & sequitur Anton. Gom. num. 10. quam sententiam dicit Simancas num. 37. tunc tantum veram esse, quando reus vilis & infamatus sit, & fama orta sit à fide dignis, & legitime probata.

10. Sexta conclusio. Secundum plures fuga post admittum crimen ante accusationem, est sufficiens ad torturam; secus post accusationem. Ita plures, quos refert, & sequitur Anton. Gomez num. 10. Dicit tamen Simancas n. 39. non esse hoc omnino verum, sed relinquendum iudicis arbitrio ex variis personarum, & rerum circumstantiis.

11. Septima conclusio. Duo indicia leuia constituunt vnum sufficiens ad torturam. Ita Bart. quem refert, ac sequitur Syluest. verbo in iudicium, quest. 2. Tabien. num. 1. Alia plura sunt etiam indicia sufficientia, de quibus latissime Anton. Gomez, & Simancas ubi supra, vbi plura de hac re.

12. Octaua conclusio. Aliqua persona prohibita sunt torqueri, scilicet minor 14. annis, nisi leui aliquo tormento ad terrorem. Item fenex, qui propter decrepitam non possit pati torturam, nisi leui aliquo tormento, vt minor. Item Doctor, miles, decurio, & omnes eorum descendentes. Item constituti in magna dignitate. Item nobiles, id est, *Hidalgos*. Item mulier praegnant, quandiu praegnant est. Ita latè Anton. Gom. num. 3. referens plures leges & Doctores. Subdit tamen ob crimen laesae maiestatis diuinae, vel humanae posse torqueri eos, qui propter dignitatem, vel privilegium, sunt prohibiti, non tamen eos, qui propter debilitatem personae, vel aetatem, vel propter periculum partus sunt prohibiti.

13. Nona conclusio. Index, qui non seruatis dictis aliquem torserit, ultra culpam mortalem, tenetur reo satisfacere damnum. Simancas num. 21.

14. Vltima conclusio. In his casibus potest reus ite-

rum torqueri, scilicet si euidentiorebus argumentis opprimatur, si noua indicia superueniant, si crimen obiectum sit atrocissimum, & indicia indubitata; si reus non fuerit sufficienter tortus. Haec habentur l. 4. tit. 30. part. 7. docentque aliqui, quos refert, & sequitur Simancas num. 75. & 76. vbi cum aliquibus addit plus quam bis nunquam torquendum esse.

His praehabitis, & praebulis requisitis veniendum est ad materiam inquisitionis.

De inquisitione.

DVBIVM XVI.

Quid & quotuplex sit inquisitio.

Nota primò, quòd inquisitio est inuestigatio criminis, vel peccatoris occultis, quae fit à Praelato, vel iudice. Differt autem ab accusatione, & denunciatione, quia inquisitio pertinet ad Praelatos & iudices, quibus est officio incumbit peccata inquirere ad puniendum, vel impediendum, & potest fieri per iudices Ecclesiasticos, vel saeculares: in pluribus tamen casibus per illos, quia ius ciuile prout permittit delicta, quam canonicum, vt late probat Nauar. cap. inter verba, corol. 6. 2. num. 66.

Secundò nota, quòd duplex est inquisitio, scilicet generalis, & specialis: illa est, per quam superiores in locis sibi subiectis inquirunt in genere, an sint delicta, & peccata, & an sint aliqui delinquentes, absque hoc quòd explicent personam in particulari, vel crimen, inquisitio specialis est, qua inquirunt de aliquo peccato in particulari, quoniam illud perpetrauerit, vel de aliquo peccatore in particulari, an aliqua crimina admiserit. Et licet Iurisconsulti alias diuisiones de hoc tradant, at sub hac comprehenduntur: nam, quam vocant generalissimam, qua de tota prouincia inquirunt, non generalem dicimus, & quam vocant mixtam ex generali & speciali, vt qua inquirunt de delicto determinato, & persona in genere, nos hanc specialem dicimus. Hanc diuisionem statuunt Panor. cap. qualiter el. 2. de accusat. Syluest. verbo inquisitio, §. 1. vbi, & ceteri summiste, Sotus de sigillo memb. 2. quest. 6. D. Anton. 3. part. 9. cap. 6.

Tertio nota, inquisitionem posse fieri ad triplicem finem. Primò ad puniendum peccatorem propter bonum publicum. Secundò ad impediendum aliqua mala, ne sequantur. Tertio ad impediendum ne indigni ad ordines, vel dignitates promoueantur. Glossa d. cap. qualiter. Syluest. ubi supra, quest. 4. Sotus ubi supra.

Quartò nota, dupliciter moueri iudicem ad inquisitionem faciendam, scilicet, vel ex officio suo, & proprio motu, propter generale obligationem, quam ex officio habet, aut ex denunciatione alicuius officialis publici, vt promotoris, vel priuatae personae. cap. cum oporteat, de accusat. Syluest. verbo inquisitio, §. 4. & glossa ubi supra, quae bene notat denunciatorem in via inquisitionis non esse accusatorem; quia non compellit iudicem, sed eius officio relinquit, licet aliquando probare teneatur, & sic quando dicitur in via inquisitionis esse accusatorem, vel intelligitur de denunciatione, vel iam cessasse inquisitionis viam, & transiisse in accusationem.

DVBIVM XVII.

An necessarium sit ad inquisitionem de aliquo delicto faciendam procedere infamiam, vel sat sint indicia.

In hac re certum est, quòd quando inquisitio est generalis, non de aliquo delicto, nec de aliquo peccatore, in particulari, non est necessaria infamia; sed potest iudex ex officio suo sine accusatore, & denunciatore, inquirere an sciant de aliquibus delictis, & delinquentibus, de quibus possint secundum ius denunciare, vel testificari. Patet l. congruit, & l. praesertim, ff. de offic. praesertim, cap. 1. de off. ord. & cap. placuit, & cap. relatus, l. q. 1. Ita Siman. de instit. tit. 4. num. 7. Anton. Gomez tom. 3. var. cap. 1. non. 4. 9. vers. Item principiter. Nauar. cap. inter verba, corol. 6. 2. num. 64. Iumma Lat. & Hisp. cap. 18. num. 38. Syluest. inquisitio 1. q. 4. d. illo 3. Tabien. ibi in principio. Artil. num. 1. Angel. num. 1. Sotus lib. 5. de iust. q. 6. art. 2. conclus. 5. & lib. de secreto memb. 2. q. 6. dub. vlt. concl. 1. Panorm. cap. qualiter el. 2. n. 1. de accusatione. Ratio, quia inquisitio generalis non fit ad partis petitionem, sed etiam ex mero officio tenetur Praelatus singulis annis facere, vt habetur cap. cum venerabilis, de censib. & cap. Romana, eodem tit. in 6. & docet Sylva Panorm. Tabien. ibidem.

Verum de inquisitione particulari est difficultas, & probo non requiri infamiam: nam si Petrus denunciatur superiori vt patri, & post secretam monitione rebellis exiterit, potest superior, si duo sint delicti testes, ipsum conuincere, ac demum punire, vt supra dictum est, & tamen iste laborat infamia: ergo. Duplex est sententia.

Prima tenet fat esse infamiam, vel indicia urgentia & manifesta ad inquirendum specialiter. Huic sententiae videtur adhaerere D. Thom. 2. 2. q. 69. art. 2. corp. vbi dicit sufficere infamiam, vel indicia manifesta ad procedendum contra aliquem, & tenet expressè Sotus l. b. 5. de iust. q. 6. art. 2. concl. 5. & vers. hoc de infamia, & lib. de secreto memb. 2. q. 6. dub. 1. vers. fat verò, & dub. 3. vers. quòd si quis arguat. Alciat. cap. 1. de offic. ordin. n. 42. Greg. Lopez l. 2. part. 3. tit. 17. vers. fictio, & l. 3. vers. assi como. Anton. Gomez lib. 3. variat. cap. 1. num. 49. notab. 9. Bart. l. congruit, ff. de offic. praesertim, num. 3. Angel. tract. malificiorum, in parte, fama publica, colum. 1. Palacios verbo index.

Secunda sententia tenet non sufficere indicia, sed requiri infamiam. Sic

Prima conclusio. Ad procedendum via accusationis, scilicet, quando est aliquis, qui tamquam actus accusator, sufficit semiplena probatio, vel indicia manifesta, quae huic aequivalent. De hac conclusione latius infra, & supra, vbi de accusatione. Sic Syluest. inquisitio 1. q. 4. dicto 2. & 3. Corduba stinana q. 64. paulo post principium. Sotus memb. 2. q. 6. dub. 3. vers. quòd si quis arguat. Nauar. cap. inter verba, corol. 48. num. 58 r. & pro hoc explicatur D. Thom. allegatus pro prima sententia. Dum enim dicit sufficere ad procedendum indicia, cum non explicet de quo modo procedendi loquatur, intelligendus est de accusatione, nam etiam dicit ibi fat esse semiplenam probationem, quae secundum D. Thomam Nauar. & Syluest. ubi supra, & quoad illam partem, quod fat fieri semiplena probatio, eodem modo explicat illum Sotus ubi supra.

Secunda conclusio. Ad inquisitionem specialem faciendam non sufficiunt indicia, sed requiritur infamia. Haec est contra Doctores primae sententiae. Probatur ex cap. cum oporteat, de accusatione. vbi dicitur, *Manamus quòd nisi super predictis famam ipsius laesam esse noueritis, vos ad inquisitionem non procedatis*. vbi glossa vers. famam, dicitur requiri infamiam ad inquisitionem, & cap. inquisitionis, eodem tit. 8. r. sibi idem asseritur additur, quòd etiam si duo, vel plures iurati assint, & aliquem ipsis videntibus commisisse crimen, si infamia non sit, nulla poena delinquenti est infligenda. Quod idem fatetur Sotus lib. 5. de iust. q. 5. de iust. q. 6. art. 2. post quintam conclusionem. vers. iur autem, & Nauar. cap. inter verba, corol. 48. num. 57 9. & 580. Caietan. 2. 2. q. 69. art. 2. in principio, & Panormitan. d. sententiae, num. 1. At plures quàm duo testes iurati plus valent in iudicio, quàm indicia, vt constat ex dictis supra, vbi de iudicis, & cap. qualiter el. 2. de accusat. vbi dicitur manifestè colligi ex illis auctoritatibus Luce 1. 6. quid hoc audio de te reddere rationem uilliscionis tuae, & Genesi 18. Descendem, & videbo virum clauorem (qui uenit ad me, opere compleuerim, manifestè inquam) colligi, requiri ad inquisitionem, vt fama ab honestis orta ad aures superioris perueniret, & ita glossa d. cap. qualiter. vers. ad inquirendum, tenet praerogari infamiam. Idem etiam definitur eodem tit. cap. qualiter el. 1. & Glossa ibi, vers. exceptis, & idem habetur cap. Deu omnipotens. 2. q. 1. & cap. licet Helias de siman. & glossa ibi vers. inscriptio. Et probatur ratione; quia iudex procedere nequit sine accusatore, vel aliquo vicem accusatoris gerente, vt supra, vbi de accusatione dictum est: at in delictis quo non sunt in damnum tertij, sola infamia habet vicem accusatoris, vt supra dictum est. Insuper hanc conclusionem tenent plures asserentes infamiam requiri ad inquirendum, scilicet D. Thom. infra quest. 70. art. 1. corp. Caietan. quest. 59. art. 2. initio glossae citatae, Tabiena verbo inquisitio, in principio, Artil. num. 1. Angel. num. 1. & 2. D. Anton. 3. part. 9. cap. 7. §. 1. sine, & Felinus d. cap. inquisitionis, §. tertius, num. 10. Panorm. ibi num. 2. & d. cap. qualiter el. 2. num. 3. Perez lib. 8. ordinam. tit. 4. fol. 131. Simancas lib. institum. tit. 44. num. 8. Hippol. corf. 3. Gratius lib. 2. consilio 59. Vigner. lib. inst. c. 12. §. 2. vers. 10. vers. secundum modum. Insuper aliqui docent expressè non sufficere indicia, impugnantes Sorum. Sic Nauar. vtraque summa cap. 18. num. 38. Nauar. cap. inter verba, corol. 48. num. 579. & 580. & corol. 62. num. 670. Corduba lib. 1. quest. 94. 3. dub. 1. vers. sed vtrum predictum, & in summa q. 94. paulo post principium, & etiam expressè Syluest. inquisitio 1. q. 4. dicto 1. & 3. ponit enim differentiam inter proccesum per accusationem, & per inquisitionem, quòd ad illum probatio semiplena, vel indicia fat sint; ad hunc verò sola infamia sufficiat. Idem Nauar. lib. 2. de restit. cap. 4. num. 159. & multi docti recentiores Magistri.

Tertia conclusio. Quando indicia non tantum particularibus personis nota sunt, sed populo, ita ut de illis sit infamia, potest aliquando fieri inquisitio: Ratio, quia iam illa indicia faciunt aliquam infamiam; & licet infamia non sit integra; tamen in multis casibus, vbi id necessitas, & periculum exigit, sufficit arbitrio boni iudicis. Et in hoc sensu prima opinio supra posita est vera. Ita Nauar. cap.

cap. inter verba, corol. 62. num. 668. referens plures Iurisperitos. Idem tenet Innocent. cap. licet Heli, de Simon. Syluest. inquisitio 1. quest. 8. & sic Sotus per indicia manifesta, quia dicitur esse, intelligit, id est, publica; dicit enim aequivalere infamiam.

7. Quarta conclusio. Ad procedendum contra Prælatum secularem oportet, non solum esse infamiam, sed eam tantam esse, vt sine scandalo, & periculo tolerari non possit sine scandalo (inquam) vt quia infamatur de incontinentia: vnde magnum suboritur scandalum in subditis sine periculo, vt quia infamatur de dilapidatione, & timetur dilapidatum bona Ecclesie, vel de hæresi. Conclusio est expressa cap. qualiter el. 2. de accusat. tenet Panorm. ibi num. 9. Host. tit. de inquisit. num. 4. Perez lib. 8. tit. 4. fol. 130. Syluest. inquisitio 1. q. 4. dicto 1. Tabien. in principio. Arnil. num. 1. Angel. num. 2. D. Anton. 3. part. tit. 9. cap. 7. §. 3. Nauar. cap. inter verba, corol. 62. num. 669. Sotus memb. 2. quest. 6. dub. 3. vers. ad hoc.

8. Vnde ad argumentum in principio factum responderet, quod illa rebellio habet accusatoris vicem; quare tunc per accusationem proceditur, atque ideo fat sunt duo testes, vt supra dictum fuit.

D V B I V M X V I I I.

An sit de iure naturali, vel diuino, vt ad inquisitionem non procedatur absque infamia.

1. Quid sit de iure diuino, videntur probare auctoritates Scripturæ, quas cap. qualiter, asserit ad hoc probandum, vt dixi dub. precedenti. Quod vero sit de iure naturali, videtur probare ratio ibi allata, scilicet iudicem non posse procedere sine accusatore, cum sit quasi iustitia animata, que ius inter duos constituitur debet, & tenet Nauar. lib. 1. de rest. cap. 4. n. 159.

2. Sit conclusio. Licet valde consonum sit iuri naturali, & diuino, vt ad inquisitionem non procedatur absque infamia: at proprie solum est de iure humano. Patet, quia nullum est tale præceptum in sacris literis, & testimonia tantum explicant factum diuinum conforme rationi naturali. Nec ratio etiam concludit; quia posset lex ex iusta causa statueri, vt testimonium duorum, vel trium vicem gereret accusatoris, sicut id statuit de infamia. Ita Sotus memb. 2. de secreto, quest. 6. dub. 2. Nauar. cap. inter verba, corol. 50. num. 587. & nonnulli recentiores docti. Hinc inferunt eum Soto, posse Papam in Ecclesia, & Principem in foro suo pro magna causa statueri, vt ibi sunt duo testes inquiratur, &c. vt si essent frequentissimi criminoli, vel gravissimum scelus: at Prælati, & iudicibus inferioribus nullo modo licet, nisi in casibus expressè exceptis à lege, de quibus dub. seq. Item inferunt consuetudine posse induci oppositum; sic prædicti iuniores.

D V B I V M X I X.

An sint aliqui casus excepti in iure, in quibus non sit necessarium procedere infamiam ad inquisitionem.

1. Nota aliquos casus esse huiusmodi, quos refert Bart. l. 2. §. si publico, a num. 7. ff. ad leg.

Iul. de adult. & Anton. Gomez tom. 3. variat. cap. 1. a num. 49. Sed non explicant hi Doctores posse in his procedi absque infamia, sed posse in his inquiri. At Anton. Gomez aperte innuit posse inquiri absque infamia: nam prius refert illos casus, in quibus potest inquiri, & tandem num. 49. notab. 9. concludit in omni delicto posse inquiri procedente infamia. Vnde docere videtur, in casibus ibi relatis posse etiam absque infamia: casus vero ibi in quibus absque infamia procedi potest, sunt sequentes.

1. Primus casus est, quando in inquisitione non intenditur condemnatio, vel pena iniqui; sed cuiusdam erroris, vel damni; vt cum inquiruntur merita persone, ne indignus assumatur ad ordines, vel beneficium, vel ne confirmetur, vel impediatur matrimonij, ne inhables contrahant, & cap. cum in multis, & cap. cum dilectus, de elect. cap. sine clandest. despons. Hic casus certus est, & illum docet Sotus d. q. 6. conel. 3. casu 1. Syluest. inquisitio 1. q. 4. dicto 3. Tabien. ibi in principio. Angel. n. 1. Arnil. n. 1. Nauar. cap. inter verba, corol. 62. n. 663. Panorm. cap. qualiter el. 2. de accusat. n. 1. vbi notat glossa Panormitani verbo inquisitio, quod licet contra iam promotum non possit procedi absque infamia, vt dixi dub. 17. conclus. 4. at contra promouendum potest; vt docent etiam Anton. Innocent. Ioan. Andr. & Panorm. cap. 10. de post. prælat.

2. Secundus casus est quando quis proprium crimen falsus est; tunc enim potest absque infamia procedi. Sic Syluest. inquisitio 1. quest. 4. citans Archidiaconum, & Angel. de Perusio, Tabien. ibi in principio. D. Anton. 3. part. tit. 9. cap. 7. §. 3.

3. At hic casus non est certus, atque ita Sotus ubi supra casu 2. dicit esse intelligendum, quando quis in publico coram multis crimen proprium confitetur. nam si coram vno, vel duobus, vel etiam coram Prælato lapsus lingue, vel alio modo sponte fateretur, vel si Prælati aperiret subditi literas, quibus proprium fateretur crimen, non ideo potest inquirere, sed tantum fraternaliter corrigere.

4. Cæterum in hoc casu duæ conclusiones tenende sunt.

5. Prima conclusio. Quando confessio coram Prælato, vel coram alijs est extrajudicialis, vera est sententia Soti, scilicet requiri, vt possit inquiri, vt facta fuerit coram multis: nec etiam id sufficit, nisi inde oborta esset infamia; tunc enim posset inquiri, non ratione confessionis, sed ratione infamie. Sic Nauar. corol. 62. n. 672. & 671.

6. Secunda conclusio. Si confessio illa esset iudicialis, sufficeret, licet non fieret coram multis. Ratio, quia talis confessio notorium facit, vt supra dictum est: at notorietas cum plus sit, quam infamia, sufficit ad inquirendum. Nauar. b. num. 671. nec est contra Sotum, quia clare loquitur Sotus de confessione extrajudiciali. Hoc limitat Nauar. ibi, n. 673. nisi tormentorum metu, vel ob detentionem carceris iniustam facta esset: non enim talis confessio fat esset, nisi post ratificata esset.

7. Tertius casus, quando index procedit non ad investigationem, alterius, sed ex mero officio, siue voluntarie, siue ex officij necessitate coactus. Syluest. d. q. 4. dicto 2. Tabien. verb. inquisitio, in principio, & verbo inquisitio, n. 7. D. Anton. ubi supra. Bart. ubi supra, & communis, vt testatur Nauar. ubi supra.

8. At hic casus falsus est, licet enim tunc index possit inquirere generaliter: at non specialiter, alias omnia delicta quantumuis occulta, possent

9. sent per inquisitionem indagari, & puniri: potest enim tunc ex mero officio iudex procedere. Sic Nauar. ubi supra man. 673. & 674. Anton. Gomez tom. 3. cap. 1. num. 49. notab. 9.

10. Quartus casus est, quando index, vel Prælati in inquisitione generali competit aliquos esse delinquentes, potest tunc ad specialem inquisitionem descendere sine infamia. Patet, quia alias frustra fieret inquisitio generalis quoad aliqua delicta: Ita tenet Nauar. citans Arretinum, & dicens esse commune Iurisperitorum placitum, corol. 61. num. 648. Idem dicens esse generale totius orbis consuetudinem corol. 62. n. 677. & 678. Idem Bart. ubi supra. Anton. Gomez ubi supra, vers. item principiter, referens plures, & D. Anton. ubi supra §. 2. Syluest. inquisitio 1. q. 2. Sed Bartolus, Syluest. D. Anton. & Anton. Gomez non expresse dicunt non requiri tunc infamiam ad inquirendum specialiter, sed dicunt non posse Prælatum per ea, que inuenit in inquisitione generali, punire delinquentem, sed statim veniendum esse ad specialem, vbi sententiam positam inueniat.

11. At probabilis est, non posse tunc inquiri specialiter, etiam si delictum probati possit, nisi de illo esset infamia, vel esset in damnum alicuius, vt post dicam. Ratio, quia cap. qualiter inquisitionis, & cætera generaliter docent requiri infamiam, & talis exceptio nullo iure probatur. Item, quia sic facile de omnibus delictis posset specialiter inquiri, incipiendo à generali inquisitione. Sic Perusinus, quem refert Nauar. Idem Sotus ubi supra casu 5. vbi addit, quod si flagitiosus reperus in generali inquisitione esset Prælati, priuari posset officio, propter periculum regimini.

12. Quintus casus est propter incidentem cognitionem, vt si iudex inquirendo vnum crimen detegit aliud, potest de illo inquirere. Hinc casum limitat Sotus ubi supra casu 4. dummodo delictum, quod inuenit, sit circumstantia illius, quod cognoscit iudex: vt quis inquit inquit de concubinitate famoso, & incidenter nouit, concubinam esse monialem, vel consanguineam, potest inquirere de ista circumstantia. Item quando peccata ita sunt annexa, vt vnum sit indicium alterius, vel non possit cognosci perfecte sine alio, vt si quis sit infamatus de homicidio, & inueniatur cadaver spoliatum, inquiri potest an spoliauerit. Si tamen crimina sint omnino disparata, tunc incidens cognitio occulti criminis non dat ius inquirendi, vt si dum quis inquitur de concubinitate, inueniatur occultus homicidii.

13. At refert Nauar. d. corol. 62. n. 675. & 676. tenet, quod licet crimina sint omnino disparata, potest iudex si inquirendo vnum crimen, detegit aliud, de illo inquirere, & dicit esse communem Iurisperitorum sententiam, & probat ex l. quod emendat. C. de condit. ob tarp. & l. penult. C. si aduersus liberos. vbi iubetur iudex, vt si inquirens de debito pecuniario inueniat aliud delictum, illud puniat.

14. Sed probabilior est prior sententia; quia iura canonica expresse docent, & est nimis conforme iuri diuino, & naturali, vt inquisitio non fiat, nisi de illis criminibus, que infamia laborant; ergo ab hoc non est recedendum absque expresse textu: sed huiusmodi non sunt leges, quos refert Nauar. quia debent intelligi iuxta ius canonicum, quando delictum illud incidenter inueniunt laborat infamia, vel quando est circumstantia, vel vnum est indicium alterius.

15. Sextus casus, quando iudex procedit ad denunciationem publici officialis, id est, fiscalis, tunc enim potest procedere absque infamia. Ita Syluest. inquisitio 1. quest. 4. dicto 2. & 3. Tabien. ibi in principio. Angel. n. 1. D. Anton. 3. part. 9. cap. 7. §. 3. Panormitan. c. qualiter el. 2. de accusat. n. 12. Greg. Lopez l. 2. tit. 17. part. 3. vers. secho, & l. 3. vers. falli. comm. Bartol. de congruit. ff. de offic. præsid. num. 4. Anton. Gomez ubi supra, notab. 2. plures referens probat ea, que licet quidem, C. de accusat. vbi habetur, quod ea, que per officialem publicum denunciantur, circumstantiam accusationis cognoscuntur.

16. At dicendum est hoc esse verum, quando denunciatur criminis notoria, vel famosa; tunc enim ad inquirendum non requiritur alia infamia. Si tamen denunciaretur crimina non publica, & in nullius præiudicium vergentia, tunc non posset fieri inquisitio absque infamia, sicut si denunciaret persona priuata. Ita Sotus ubi supra, casu 5. Nauar. corol. 62. num. 666. & idem expresse Syluest. Panorm. Tabien. Angel. ubi supra, postquam enim dicunt posse ad publici officialis denunciationem inquiri, subdunt, sed non denunciatur nisi notoria.

17. Septimus casus, quando crimina sunt in præiudicium tertie persone, etiam priuatae, & à fortiori si sunt contra bonum commune; talia enim crimina, si sunt in fieri, & damnum pendet in futurum, quomodocumque cognoscantur inquirenda sunt, & coercenda. Ratio, quia ius nature fauet innocenti, & peccat, vt quouis modo damnus illius cognoscatur, caueatur. Item, quia dum iura dicunt inquisitionem fieri non posse absque infamia, intelligunt de crimine preterito, quod inquitur punitionis gratia: sed si inquiratur ad euitandum futurum damnus. Ita Sotus ubi supra casu ultimo, & infra paulo ante solutionem ad primam argum. Innocent. c. licet Heli, de Simon. num. 1. Nauar. cap. 25. num. 26. & corol. 62. num. 663. Addit tamen Sotus in fine solutionis ad 2. non licere inquirere hæc delicta solum punitionis gratia absque infamia.

18. Nota idem etiam docere plures Doctores in crimine hæresis, scilicet, posse in illo inquisitionem specialem fieri absque infamia propter indicia, præsumptiones, & iurisperitos verisimiles. cap. excommunicamus, §. aduicimus, de hæret. Ita Cardin. Ioann. Andr. Felin. Domin. Philippus, Franciscus, Baldus, Bart. Alciat. quos refert, & sequitur Simancas lib. iustit. tit. 44. num. 9. Tabien. verbo inquisitio, n. 7. Arnil. ibi num. 9. Syluest. inquisitio 1. q. 8. Vide casum sequentem.

19. Octauus casus propter atrocitatem criminis, vt 17 in crimine læsæ maiestatis, vt si Princeps esset percussus, in crimine hæresis, &c. tunc enim absque infamia, & manifestis indicijs posset inquiri quicumque esset suspectus de tali crimine. Sotus ubi supra, casu 6. & patet ex extraneis ad reprehendum, Nauar. citans Innocent. Bald. Arretinum corol. 62. num. 686. & addit id esse verum per illam extraneam, etiam si respectu ad futurum. Anton. Gomez ubi supra, notab. 5. plures referens, & numerat inter ista atrocissima, fallarium monete, & solomitan. Subdit etiam Sotus eadem ratioe addi à Iurisperitis, idem esse dicendum quando facinus

facinus esse admiffum contra Epifcopum, vel aliam perfonam huius ordinis, vel quomodocumque elicit crimen atrociffimum. Quod forfan (inquit) verum est: nam cum non sint adde de iure naturæ ad inquisitionem requifita infamia, vel iudicia, potest in hoc ad rationabilem caulam difpenfari.

18 Nonus cafus, quando crimen commiffum effer in iudicio, vel in iudicis confpectu, & afferuntur exempla de calumniatore, de falfo teste, de iniquo tutore. Nauar. in nouo cap. inter verba, corol. 6. 3. num. 261. ponit exempla, quando testis iniquè deponit, aut pars eharis, instrumentis, aut testibus falſis vitur, aut calumniatur, aut ob pecuniâ à recta accusatione difcedit. Ita Bart. l. 2. §. si pupilli, num. 1. ff. ad leg. Jul. de adult. & communis ibi, vt refert. & fequitur Anton. Gomez ubi fuprà, notab. 4. & Nauar. corol. 6. 2. num. 681. & infra, dicens contra Sotum, rationem eſſe propter magnam offenſionem, quæ fit iudici peccando coram ipſo. Vnde in 682. in 3. monito dicit, quòd licet nulli eſſet nocuum crimen, idem eſt diſcendum.

19 At Sotus ubi fuprà cafu vltimo dicit, non eſſe rationem huius atrocitatem criminis, fed quia illa peccata ſunt in damnum tertij, non fuſſiceret facta eſſe in iudicis confpectu, & hæc ſententia eſt probabilior, quia leges, quas oppoſiti pro ſe citant, exemplificant & loquuntur in criminibus nocuius tertio.

20 Vltimus cafus. Potest fieri inquisitio contra feruos domus, in qua inuenitur dominus occiſus abſque infamia, l. 1. in principio, & §. occiſorum zff. ad Silan. & contra nautas nauis, quæ ſubmerſa eſt. l. quatuor, de naufrag. lib. 11. Cod. quia hos omnes in hiſce caſibus habet lex, vt ſuſpectos. Ita Nauar. corol. 6. 2. n. 667.

DVBIVM XX.

An ubi delictum eſt notorium, peccator vero occultus, vt ſi inueniatur homo mortuus, & ignoretur à quo, poſſit iudex inquirere quis fecerit.

Ratio dubitandi, quia nulla habetur peccatoris infamia. Duplex eſt ſententia.

Prima aſſerit non licere, etiam in genere inquirere, qui fecerit. Ratio, quia canones exigunt, vt peccator ſit infamatus. Patet cap. cum oportet, de accuſat. niſi ſuper prædictis famam ipſius (ſcilicet peccatoris) laſam eſſe noueritis, &c. & cap. inquisitionis, eod. tit. dicitur nullum eſſe ſuper crimine, de quo aliqua non laborat infamia, puniendam. Item, quia canones illi intendunt conſulere famam delinquentis occultis: ſed licet crimen ſit notorium, dum delinquens manet occultus, eſt illeſa fama; ergo. Ita tenet Caiet. 2. 2. q. 69. art. 2. verſ. ſed occurrit. Sotus lib. 5. de iuſt. queſt. 6. art. 2. poſt quintam conſolutionem, & lib. de ſecreto, membr. 2. queſt. 6. dub. 4. Gloſſa. prius, ff. ad ſenat. conſul. Silan. verſ. prius, vbi dicit neceſſe eſſe ad talem inquisitionem vt ſaltem iudicia ipſius peccatoris præcedant. Subdit tamen Sotus duo. Primum eſt, forſan poſſet tunc iudicem iudicia inquirere, vt qua hora fuerit occiſus, & quibus armis, & ſimilia, & ſi illa iudicem aliquem in particulari infamia denotaſſent, poſſet de illo inquisitio fieri. Secundum eſt, excipi

ab hac ſententia omnes caſus, in quibus non requiritur infamia ad inquirendum, quos ipſe notat eodem membr. 1. q. 6. canoniſt. 3. poſt dubium viciniam, in illis enim (inquit) liceret tunc inquirere.

Secunda ſententia docet, licere tunc inquirere in genere, quiſnam perpetrari delictum: non tamen in ſpecie, an iſte, vel ille, donec fit infamatus. Ratio, quia euidentia patris criminis locum habet accuſatoris, ſed dum eſt accuſator, potest abſque infamia inquire; ergo. Item, quia ita receptum eſt fieri conſuetudine generali totius orbis teſtibus Innocent. & Nauar. ubi fuprà, quæ conſuetudo rationabilis eſt, ne plura delicta maneat impunita. Ita docent Bart. l. 2. §. ſi publico, num. 17. ff. ad leg. Jul. de adult. Innocent. cap. bonæ, de elect. num. 5. Panor. & Immoſa ibi, num. 5. Nauar. vtraque ſumma, cap. 1. n. 3. & cap. inter verba, corol. 5. o. num. 586. & 587. dicens eſſe ſententiam omnium Iuriſperitorum. Cordub. in ſumma, queſt. 64. paulo poſt principium, & membr. 2. queſt. 6. ſuper conſeſſi. 1. dub. 4. dicens Metinam in ſuis lectionibus tenuiſſe etiam contra Sotum. Gerſon. Alphab. 34. littera Q. Sylueſt. verbo correctio, queſt. 8. & inquisitio, 1. q. 3. §. 3. Idem videtur aperte approbare l. 2. §. 3. tit. 17. part. 3. & docet ibi Gregor. Lop. verſ. niſi cano, & l. 6. tit. 1. lib. 8. nota recepil. Nauar. lib. 2. de reſcri. cap. 4. à num. 159. & optime cum probat etiam ſtando in iure communi, & canonico. Et hæc ſententia eſt probabilior, quia licet attentio iure oppoſita ſit verior; at quia hæc ſententia conſuetudine generali, quæ ius commune potest abrogare, recepta eſt, tenenda eſt; illam etiam tenet Tabien. verbo accuſatio, num. 24. & nonnulli docti iuniores Magiſtri, qui iuniores cum Sylueſt. verb. correctio, queſt. 8. dicunt non teneri teſtem declarari, niſi reum de quo eſt infamia, ſuppoſito non procedi via accuſationis. Idem Corduba ſumma, queſt. 64. licet Nauarra fuprà, num. 168. ſentiat ſat eſſe iudicia; ſed hoc eſt verum tantum, quando eſt accuſator. Quòd ſi dicas euidentiam criminis habere locum accuſatoris, dicit bene Sotus de ſecreto, membr. 2. queſt. 7. paulo ante dubium 2. poſt 3. conſolutionem, id eſſe verum, quando ſcelus eſt notorium, & patror ſceleris. Vide infra dub. 39.

DVBIVM XXI.

Primum eſt contra quando perſona diſſimata eſt, & conuicta de vno crimine, poſſit interrogari de aliis criminibus occultis, de quibus non eſt vlla infamia.

Duplex eſt ſententia. Prima tenet poſſe. Ratio, quia non licere inquirere de occultis, non eſt eo quòd crimen occultum ſit, ſed eo quòd perſona eſt occultata, & bonæ fame: ergo, quando iam perſona diſſimata eſt de vno crimine, licet de aliis occultis rogare. Ita Palud. 4. diſt. 19. q. 4. ſin. Sylueſt. inquisitio, 1. q. 3. dicto 4. Armil. verb. accuſatio, n. 30. Tabien. ibi, n. vltimo, & verb. inquisitio, n. 3. D. Anton. 3. part. 9. cap. 7. §. 7. Aretin. iraci. maleſic. verb. inquisitio, num. 11.

Secunda ſententia dicit, id non licere. Ratio, quia iura citata expreſſe docent non poſſe fieri inquisitionem, niſi de illis criminibus, de quibus quòd infamatus eſt. Item, quia ſtat aliquem de adulterio eſſe infamatum, quòd tamen fit bonæ fame quoad furum. Hanc tenet Sotus lib. de ſecreto, membr. 2.

membr. 2. q. 6. dub. 5. & lib. 5. de iuſt. q. 6. art. 2. verſ. enaſitur, Caiet. opus. 17. reſponſ. reſpon. 5. & 2. 2. q. 69. art. 2. in principio, & q. 70. art. 1. & innuit ibi D. Th. Nauar. inter verba corol. 5. l. n. 587. Margar. conſeſſ. fol. 171. Nauar. lib. 2. de reſcri. cap. 4. à num. 170. vbi bene notat n. 171. idem dicendum, licet crimina ſint eiuſdem ſpeciei, niſi ex infamia crederetur frequens in eodem peccato, vt diſſimatus, quòd eſt famoſus latro, potest de omnibus furis rogari. Adrian. quodlib. 11. q. 1. verſ. ſiſtus præmiſſis occurrunt, in prima diſſe. Cordub. membr. 2. q. 6. circa conſe. 1. dubij 5. Armil. verb. accuſatio, n. 30. Bern. Diaz præſ. crimin. cap. 1. 17. Palacios verb. index, & nonnulli iuniores docti. Et hæc ſententia eſt tenenda.

Notant tamen Nauar. & Sotus ubi fuprà, in duplici caſu licere interrogare conuictum de vno crimine de alio.

Primum, quando vnum eſt ſufficiens iudicium, vel infamia alterius: ſi quis conuictus de adulterio, & conſuetudine vni illa coniugata, & poſtea inuenitur necatus vir adultera in camera eius, poſteſt aduiter interrogari de homicidio: & ſi quòd deſer conuictus de homicidio, & cadaver inueniretur ſpoliatum, poſſit interrogari de ſpolio. Idem Palacios Nauar. & nonnulli docti iuniores, qui iuniores exemplum ponunt, vt infamatus, quòd eſt graſſator, potest inquire de homicidio, quia communiter funt conuicta. Item monachus infamatus de concubina, potest inquire de furto, quia ad concubinam opus eſt pecunia, & monachus non habet vndequeat ex conſequenti eſt diſſimatus de furto.

Secundo, quando vnum crimen eſt circumſtantia alterius, ſine qua alterum perfectè cognosci nequit, vt conuictus de conſuetudine cum puella iure potest interrogari, an ipſam deſlorat; & conuictus de furto in Eccleſia iure potest interrogari, an fregerit fores. Hæc Sotus, & Nauar. Et hunc ſecundum caſum, quòd ſcilicet poſſit inquire de circumſtantis occultis criminum infamia notorum, docent etiam Panor. c. qualiter el. 1. de accuſ. n. 7. Innocent. ibi, n. 1. Perez lib. 8. tit. 4. fol. 131. pag. 1. Sylu. q. 6. Angel. verb. teſtis, n. 31. Idem Palacios, & nonnulli docti Magiſtri.

DVBIVM XXII.

An conuictus de vno crimine, poſſit iure interrogari de ſociis occultis, qui nulla laborant infamia.

Triplex eſt ſententia.

Prima tenet, quòd ſi crimina non ſunt facta in omnium particulare alicuius, ſed ob commodum, & voluptate operantis, potest iudex interrogare de ſociis occultis, quia tunc non eſt perſona particularis ad quam pertinet accuſare. Verum quòd delicta ſunt in odium alicuius perſonæ particularis, vt homicidium, &c. non poſteſt, quia eſt perſona particularis, quæ accuſet: & adulteratione colligitur, quòd in larcinatio, & adulteratione moneta, quia non ſunt in odium alicuius particularis, potest ſocios occultos iudex interrogare. Ita Bart. l. repetiti, ff. de queſt. Sylueſt. inquisitio. 1. queſt. 3. diſp. 5. Tabien. ibi, n. 3.

Secunda ſententia tenet, poſſe interrogari de ſociis occultis in illis delictis, quæ non eſt veriſimile committi abſque ſociis: atque ideo ſi reus eſt ſeruus, poſſe indiſtinctè interrogari de ſociis, quæ Th. Sanchez. Conſil. moral. Tom. 11.

veriſimile nõ eſt præſumendum, auſum fuiſſe illud delictum committere ſine mandato, vel iuauimie alterius. Quicunqueque, verſ. ſine. C. de feris fugit. Ita tenet Anton. Gomez tom. 3. var. reſol. cap. 1. n. 171.

Tertia ſententia docet, regulariter non poſſe iudicem interrogare reum conuictum de crimine de ſociis occultis, quorum nulla eſt infamia, vt patet ex cap. cum monaſterium, de conſeſſi, cap. veniens, de teſtibus, cap. memini, 1. 5. q. 3. l. ſen. C. de accuſat. l. repetiti, ff. de queſtor. At poſſe de talibus ſociis rogare iudicem, quando crimen eſſet in perniciem publicam, vt ſunt hæreſis, proſtitio, adulteratio moneta, larcinatio, vel in damnum alicuius priuati, vt falſum teſtimonium, &c. Et huiusmodi omnia crimina pendunt adhuc in futurum, & tunc reum tenet reſpondere veritatem, & ſocios ſi non eſſent omnino emendati, manifeſtare. Verum ſi ſciet, ſocios eſſe omnino emendatos, vel per ſolam correctionem omnino emendandos, non potest illos, dum occultati ſunt, prodere, iuxta ſuperius etiam in crimine hæreſis dicta. Ratio, quia hæc omnia crimina tenebatur reus manifeſtare ad conſulendum damno futuro. Item, quia in iſtis criminibus (vt fuprà diximus) non requiritur infamia ad inquirendum. Ita Caietan. opus. 17. reſponſ. reſpon. 5. Palacios verbo index. Sotus lib. 5. de iuſt. queſt. 6. art. 2. verſ. argui ex huius, & lib. de ſecreto, membr. 1. queſt. 6. dub. vltimo, conſeſſi. 4. Corduba eadem queſt. 6. ſuper conſe. 1. dubij vltimo. Nauar. cap. 2. 5. num. 27. & cap. 18. mem. 39. & cap. inter verba 5. corol. 49. num. 584. & corol. 5. 1. num. 588. & corol. 65. mem. 628. & 629. Diedo de liber. Chriſti. fol. 127. & 228. Iolephus Angles floribus glorioſis. 2. part. mat. de correct. frat. art. 3. diſſe. 4. Metin. lib. 1. ſumme. c. 16. §. 3. Cord. ſumma, queſt. 65. Nauar. lib. 2. de reſcri. cap. 4. n. 173.

Fateatur tamen, quòd in ſodomia, & adulterio, cum ex natura ſua exigant ſocium, potest iudex interrogare ſocium, admonendo illum, ne detegat ſocium occultum, quia ſi nihil interrogare, oriretur ſcandalum. Addunt etiam Sotus & Corduba in omnibus delictis fuprà enumeratis, in quibus non requiritur infamia ad interrogandum, poſſe iudicem iure interrogare de ſociis occultis. Ratio, nam, quia non licet occultos malefactores abſque infamia inquirere, ſit, vt non liceat conuictum de crimine de ſociis occultis interrogare ergo. Idem ſunt caſus, in quibus primum deſicit, deſicit ſecundum. Et hæc ſententia eſt longe probabilior ceteris, & magis iuri conſonantia: nam crimina legibus excepta, in quibus licet interrogare ſocios, vergent in alterius diſpendium. Hæc enim funt (vt refert Nauar. d. n. 827. & Ant. Gom. ubi fuprà n. 16.) larcinatio famoſa, l. D. Adriani, ff. de cuſt. crimem falſe monete, l. 2. C. de fal. mon. maleſcium, id eſt, hebetærius, l. hinc. C. de maleſ. hæreſis, cap. in ſidei favore, de heret. in 6. proſtitio crimem læſæ maieltatis, cap. 1. de conſeſſi, & l. penult. & finali, C. ad leg. Jul. maielt. & iſta conſtat eſſe in alterius perniciem.

Sunt tamen hic aduertenda circuoſt.

Primum eſt, quòd quando circumſtantia ſocij occultei, eſt talis, vt ſine ipſa nequeat perfectè intelligi crimen rei, de qua iure interrogatur, potest iudex rogare ſocium occultum. Patet, nam in conſeſſione ſacramentali, quando meum peccatum nequit explicari, niſi deſecta perſona complicit, teneor detegere. Ita Caietan. ubi fuprà, & concordat cum iis, quæ diximus fuprà dub. præced. in fine, ex Soto, Sylueſt. & aliis, ſcilicet poſſe iudicem

rogare circumstantiam occultam, sine qua perfectè nequit cognosci peccatum infamia notatum. Subdit tamen Caiet. raro hoc accidere in foro iudiciali, nisi per accidentem, scilicet, quia probabiliter iudex aliunde dubitat, quòd reus fateatur, quod non fecit, ut eadèd tormenta quoniam tunc ex nominatis complicibus nosse potest, an verum dicat. Sed hoc (inquit) ex parte iudicis licitum videtur, sed reus, qui scit se verum dicere, non potest locum detegere.

Secundum notabile, licet in casibus dictis liceat interrogare de sociis occultis, intelligitur in genere: at in particulari, an Petrus & Paulus fuerint socij, non potest rogare, nisi hi essent infamia notati. Ita Nauar. corol. 66. n. 835. & in summa, cap. 25. n. 27.

Tertium notabile, distat hoc inter iudicem rogantem, & reum respondentem, quòd ille sæpè potest rogare iuste, quia dubitat, an damnum leuatum ex crimine pendeat in futurum: hic verò, qui veritatem nouit, & delictum esse omnino emendatum, non potest iuste manifestare socium occultum. Patet ex his, quæ dixi ex Caiet. num. 4. sine.

Ultimum notabile. Quando crimen est in damnum commune, vel atrocitium, scilicet, quia sunt latrones, qui animo conspirauerunt deprederi quoscunque possent, tunc confessorius debet admonere reum, vt prodatur socios occultos, & ille tenetur prodere etiam non rogatus à iudice, nisi iam socij essent prorsus emendati, vel per correctionem sufficienter emendarentur. Ita Sotus d. corol. 4. Cordub. ubi supra. Nauar. corol. 66. n. 831. & patet ex omnibus supra dictis, vbi de denunciatione. Idem Nauar. c. 18. n. 57.

DVBIVM XXXIII.

An in peccato contra naturam liceat interrogare de socio occulto, vt in sodomia, sicut in vitis quæ sunt contra bonum commune.

Ratio dubitandi; quia crimen hoc videtur esse contra bonum commune, ex l. unica, tit. 22. lib. 8. ordin. habetur, vt procedatur contra hoc crimen, sicut contra hæresim, & contra crimen læsæ maiestatis: & fauet motus proprius Pij V. in quo statuit, vt contra hoc vitium, & simoniam, & cultum prauum, procedatur per simplicem denunciationem. Anton. Gom. tomo 3. variar. cap. 12. n. 16. sine, & n. 17. tenet, posse interrogari locios occultos, his rationibus ductis, & Iosephus floribus quest. theolog. 2. p. ma. de correct. frat. art. 3. concl. 1. fol. 73. & hæc sententia est satis probabilis. Vnde non sunt damnandi iudices illam sequentes, licet opposita, quæ explicatur hic, sit verior.

Sit tamen prima conclusio. Quando socius in hoc crimine est talis, qui vno, vel altero sponte consentientibus hoc crimen admisit, dum est occultus, non potest denunciari iudici interroganti, nec iudex interrogare: debet tamen, quando correctio fraterna non speratur profutura, denunciari Prælo to patri, iis tantum casibus, quibus cetera crimina priuata, & occulta denuncianda sunt. Ratio, quia verò non est crimen contra rem publicam, Item, quia lex huius regni potest saluari, quòd intelligatur esse hæresi simile, quoad probationem, scilicet, quòd possint admitti testes

inhabiles, & sufficiat probatio, quæ ad hæresim sufficeret, vt ipsa lex loquitur. Item, quia cum sit lex pœnalis, mitior sensus est amplectendus, & cum sit civilis, est regulanda, & si oportet, corrigenda per ius canonicum, quòd ad inquisitionem exigat infamiam. Ita Nauarra lib. 2. de rest. cap. 4. à num. 173. dicit enim hoc posse explicari complicem occultum, & num. 190. dicit sodomiam non esse contra bonum commune, & nonnulli iuniores docti.

Secunda conclusio. Si socius criminis plurimos ad hoc vitium sollicitaret, scilicet quoscunque magna industria posset tanquam ex instituto habens hoc vitio alios corrumpere, tunc esset reuelandus, sicut socius delinquens contra bonum commune, vt hæreticus, & publicus latro, nisi spes firma esset, per secretam monitionem corrigendum. Ratio, quia tunc hoc crimen est contra bonum commune, sicut supra diximus de latrocinio. Et hoc modo sunt saluandi iudices, qui legi civilis innitentes interrogant de socio occulto in forma, scilicet quando socij crimen pendet in futurum in perniciem aliorum, aliàs iniuste rogant. Ita nonnulli docti recentiores.

DVBIVM XXIV.

An iudices interrogantes socios criminum peccent: socios (inquam) contra quos non habent probatam infamiam.

Caietan. opus. 17. respons. respons. 5. asserit non peccare, quia talis interrogatio intelligenda est secundum iura.

Nihilominus dicendum est peccare (& Nauar. dicit esse mortale) nisi interrogati sint prudentes qui discernere sciunt, quos teneantur secundum ius reuelare, aut concedant illis tempus, vt viros doctos consulant, à quibus doceantur, quæ respondere debeant. Ratio, quia dant causam errandi grauius, & miseris ignorantibus sunt maximo scandalo. Ita Nauar. cap. 18. num. 57. & cap. inter verba, corol. 49. num. 584. & corol. 66. num. 832. Sotus membr. 2. quest. 6. in fine solutionis ad 2. & lib. 5. de iust. quest. 6. art. 2. vers. si vero nullum, inquit, iudex interrogans debet admonere testem, ne occulta detegat, & Nauarra lib. 2. de rest. cap. 4. num. 154. & dicit, aliter iudices tenentur restituere damna; & hinc colligitur quare in edictis docet ipsemet Nauar. non peccare iudices interrogantes crimina in generali, quia tempus concedunt, vt denunciatores viros peritos consulant, &c.

DVBIVM XXV.

An inquisitio contra religiosos possit fieri absque infamia.

Nota, quòd ad Prælatos religionum pertinet facere circa subditos inquisitiones generales, & speciales, & deprehensos in delictis potest Prælati tradere carceribus, & notatos infamia, vel præsumptionibus vehementibus potest torquere, vt veritatem pateantur. Hæc tamen non sunt exercenda circa religiosos, nisi pro criminibus enormibus. Quæ enormia sunt in Religiosis omnia peccata

peccata mortalia, & comperta veritate potest Prælati subditos punire, ex cap. illi. 6. quest. 1. & hæc omnia sunt circa religiosos facienda cum iustitia, & moderatione, ne incurratur excommunicatio laza contra iniucientes manus in monachos, Ita Syluest. inquisitio 2. dicto 9. D. Anton. 3. part. tit. 9. cap. 7. §. 8. Armil. inquisitio, non. 1. 2. §. 1. 3.

Hoc supposito, quidam dicunt posse inquisitionem specialem fieri circa aliquem religiosum absque infamia. Ita Alciat. cap. 1. de off. ordinarij, num. 47. Ioann. Andr. cap. olim, de accusat. probant per cap. in singulis, de stat. monach. Sic.

Prima conclusio. Vbi agitur de modico religiosi præiudicio, & potius de correctione, & emenda, potest inquisitio fieri absque infamia. Ratio, quia hoc non est ad damnum, & pœnam rei, sed ad fauorem, & bonum ipsius, & hoc modo intellecta prima sententia est vera. Ita Perez lib. 8. ordinam. tit. 4. fol. 130. pag. 1. Syluest. inquisitio. 1. quest. 3. dicto 2. Armil. num. 1. Angel. num. 2. Cordub. memb. 2. quest. 6. d. ubi ultimo, circa primam conclusionem, Tabien. verbo inquisitio, in principio.

Secunda conclusio. Vbi agitur ad grauent religiosi pœnam, vt ad depositionem, incarcerationem, & similia, opus est ad specialem inquisitionem præcedere infamiam. Ratio, quia ius commune petit ad inquisitionem præcessisse infamiam, & nullus est textus, qui religiosos excipiat; nam quem oppositi pro se asserunt, loquitur de generali inquisitione. Ita Perez, Syluest. Angel. citans Innocent. Antonius, Angel. Aretin. Bartol. ubi supra. Idem Armil. ubi num. 11. Nauar. cap. inter verba, corol. 62. num. 689. & colligitur ex D. Anton. dicto §. 8. vbi dicit, quòd dum in monachorum priuilegijs continetur, vt postpositis apicibus, & rimulis iuris procedatur, intelligitur non quoad substantialia, sed quoad accidentalia. Idem tenent aliqui docti recentiores.

Tertia conclusio. Cæteras solemnitates accidentales (quas infra docebimus) quas ius requirit in inquisitione, non oportet ita ad vnguem seruare in Religiosis. Ita Anton. Nauar. Armil. Angel. ubi supra. Vnde minus bene Cordub. super Sotum quest. 6. conclus. 1. dub. ult. dicit posse Prælatum Religionis de complicibus inquirere, nulla præcedente infamia, quando non ad pœnam proceditur. Sed Nauarra lib. 2. de rest. cap. 4. num. 147. ait esse verum hoc tantum, quando verisimiliter Religionis damnum, & perditio sequeretur ex non denunciando, & non inquirendo.

Ultima conclusio. Ad inquirendum contra Prælatum regularem, non requiritur tanta infamia, quanta ad procedendum contra Prælatum seculari, quia aduersus hunc requiritur infamia quæ sine scandalo, & periculo vitari non possit, vt supra dixi: ac verò aduersus Prælatum regularem sufficit infamia, quæ sit esset aduersus alium priuatum. Ita Syluest. Inquisitio, 1. quest. 4. dicto 1. & 2. Angel. num. 2.

DVBIVM XXVI.

An sufficiat infamia orta postquam reus in carcere detentus est ad inquirendum? & an ex simplici infamia informatione possit in Th. Sanchez Confil. moral. Tom. 11.

Ad inquirendum, vel sit necessarium, infamiam prius esse iuridice probatam.

Quoad primum respondetur talem infamiam non sufficere. Ratio, quia ex ipsamet inclusione in carcere propter tale delictum generatur talis delicti infamia. Ita Nauar. cap. inter verba, corol. 62. n. 691.

Quoad secundum nota, quòd simplex informatio dicitur assertio alicuius sine iuramento, & sine aliqua forma iudicis, per quam iudex concipit notitiam criminis, vel delinquentis: & hæc informatio, quia non est actus iuridicus, potest fieri etiam à personis inhabilibus ad legitimum testimonium, vt docet glossa in offibus feudorum l. 1. §. 1. duo. vers. testimonium, de pace tenen. Baldus, & ceteri Doctores ibi. Ludou. Roman. si quis in gratia, §. 1. ff. ad Silan. Anton. Gomez tom. 3. variar. cap. 1. num. 11.

Hoc supposito circa dubium quidam dicunt non sufficere simplicem infamiam informationem, sed oportere, vt fama defertatur ad iudicem sedentem pro tribunali, nec valere si defertatur in secreto. Ita Angel. Aretin. lib. 5. sacram. C. de bon. vacant. Angel. verbo inquisitio, man. 2. Perez lib. 8. ordinam. tit. 4. fol. 130. pag. 2.

Alij distinguunt, dicentes, quòd dum ordinarius ex mero procedit officio, potest ex simplici infamiae informatione procedere: at verò dum procedit ad partis instantiam, vel etiam iudex delegatus, oportet vt prius recipiat testes super infamia. Ita Panorm. cap. qualiter d. 2. de accusat. n. 14. Tabien. verbo inquisitio, in principio, Armil. n. 1. Nauar. corol. 62. n. 693. dicit in vtroque casu prius debere recipi testes super infamia. Idem tenent aliqui iuniores docti, etque verius, sed non est contra secundam sententiam, quia vt iudex moueatur ad inquirendum, fat est hæc simplex informatio facta testibus.

Alij verò absolute dicunt sufficere simplicem infamiae informationem, per quam verè, & certò sciat esse infamiam. Ratio, quia ipsa fama denunciatur, vt acculator: & ita non oportet, vt aliquis eam iuridice denunciet. Ita Bald. Gloss. Anton. Gomez ubi supra, Innocent. cap. in eius fine, & ibi Panorm. de sensat. Syluest. reprobus primam sententiam, inquisitio 1. §. 8. Nauar. lib. 2. de rest. n. 153. & hæc sententia est tenenda.

Nota quòd præter dictam differentiam, quam ponit secunda opinio inter inquisitionem factam ex iudicis officio, & quando fit ad alicuius instantiam, solent alie poni, scilicet quòd in casu hoc, is, contra quem inquiritur, non est cogendus iurare, ne ex dicto ipsius instruat promotor inquisitionis, ad quem pertinet probare. Item, quia publicis attestacionibus non recipiuntur alij testes ad vitandum periculum subornationis. At in illo casu reus, contra quem inquiritur, est cogendus iurare, quòd respondebit veritatem, & publicis attestacionibus, possunt alij testes inquiri. Ita Panorm. ubi supra, n. 17. D. Anton. 3. part. tit. 9. cap. 7. §. 4. At Nauar. corol. 62. n. 693. cum alijs, quos ipse refert, docet nullum esse discrimen inter has inquisitiones: sed in vtraque posse à reo sumi iuramentum de calumnia, & in vtraque posse reum probare bonam famam, & posse alios inquiri testes.

DVBIVM XXVII

An in omnibus delictis possit inquisitio fieri, & an heres possit in sua familia inquirere.

Circa primum ponam aliquas conclusiones, quae probabiliores sunt, & in quibus Doctores magis conveniunt videntur. Sit

Prima conclusio. Quando agitur de utilitate, & commodo privato, nec iure canonico, nec civili potest iudex procedere ad inquisitionem ex officio, sed ad instantiam partis. Ratio, quia quae in iudicio aguntur, ad partis postulationem agenda sunt. I. qui smels ff. de iudic. & ubi quis, dempsit tamen aliquibus casibus, scilicet quando agitur contra tutorem suspectum, quia tunc ad utilitatem pupilli inquiritur, nullo postulante. Item contra viarios. Item contra publicos vectigalium exactores, nec venent tributis. Item an hic, vel ille sit idoneus tutoris in officium, ut prouidatur. Ita quaedam glossa, quam refert, & sequitur Syluest. inquisitio 1. quae 2. Nauar. cap. inter verba, corol. 62. m. 65. D. Anton. 3. p. tit. 9. cap. 7. §. 2. excipit etiam Nauar. ibi cum aliis, quos ipse refert, cum inquitur in causa piae, vel miserabilium personarum fauorem.

Secunda conclusio. Si inquisitio fiat ad publicam utilitatem, tunc de iure civili fieri potest in causis civilibus, si sint causae civiles nummulariae utilitatem reipublicae concernentes, & in causis criminalibus, quando delicta sunt atrocissima, quibus multam oportet purgari reipublicam. Item, quando committitur crimen coram iudice. Item, quando publicus officialis denunciat. Ita D. Anton. Syluest. & quos ipse refertur.

Tertia conclusio. Iure canonico propter utilitatem publicam, potest in omni delicto inquiri quoties infamia praecedat, quia iure canonico inquisitio est medium ordinarium. cap. cum de delictis, de sentent. excommuni. Ita Syluest. D. Anton. ibi, & hoc modo forte intelligitur quidam, scilicet Anton. Gomez. tom. 3. variet. cap. 1. m. 49. m. 10. r. 9. & Nauar. cap. inter verba, corol. m. 665. dicentes absolute posse de omni delicto infamia notato inquiri. Conclusionem postquam docet etiam Panorm. cap. inquisitionis, de accusat. n. 2.

Quarta conclusio. Inquisitio generalis nequit fieri iudicibus secularibus in hoc regno absque Regis commissione. Ita disponit l. 3. tit. 1. lib. 8. ordinum: & docet Perez super eandem l. & Gregon Lopez l. 2. tit. 17. part. 3. dicens, id esse intelligendum de generali inquisitione super statu alicuius provinciae. Si enim generalis esset quoad personas, sed specialis quoad delicta, potest fieri per iudicem absque Regis mandato, quia non est proprie generalis, sed specialis inquisitio.

Ultima conclusio. Si pater familias iuramento famulos edocet, ut denuncient eum, qui bona aliqua furatus est, si ille sit frigidus, & probabiliter credatur rationis normam excessurus, non tenentur famuli etiam iurati denunciare; si vero miser sit, & rationi conformiter processurus credatur, tunc si res subtrahatur erat sub famuli custodia, sicut possit alportantem insequi; ita & potest denunciare. Si vero non erat sub eius custodia, tenetur dicere, si potest probare, quod si non possit, non potest denunciare, nisi ut patri, & ei qui potest

prodesse, & non obesse, & si alio modo iureiurando se adstrinxit, iuramentum fuit illicitum, & sic non obligat. Haec Durand, quem referunt, & sequuntur Syluest. verbo familia, quest. 8. Armil. ibi, num. 7. Angel. num. 8. Tabien. num. 4. Nauar. cap. inter verba, corol. 65. m. 783. limitans haec, quando non spes esset de correptione per secretam monitionem; si enim esset talis spes probabilis, non deberet denunciare. Et quod possit tale iuramentum petere a famulis, ut dicant verum, in casu, in quo tenentur reuelare, docent Nauar. cap. 12. m. 21. Ludouicus Lopez 1. par. insit. cap. 41. sine, & supponunt summite citat.

DVBIVM XXVIII

An aliquo casu tenetur reus se prodere ad mandata, vel edicta generalia iudicis.

Hucusque actum est, quando iudex possit inquirere, deinceps dicendum est, quando reus, vel testes teneantur respondere; & quia dicitur est de his ratio, ideo leorium de his agendum est.

Circa hoc dubium variae sunt sententiae.

Prima tenet, dum factum est publicum, ut si libellus famosus appareat in publico, & c. teneri reum occultum se prodere ad edicta. Ratio, quia iam peccatum est publicum. Item, quia Praelatus tenetur satisfacere iis, qui ex tali facto scandalum sumperunt, quod praestare nequit, nisi reum norit. Facit etiam pro hac parte cap. quidam maligni, quae 1. vbi Papa excommunicat quendam, qui libellum famosum ediderat in publicum, nisi se prodatur. Ita tenuit D. Thom. dum esset iunior, in quodam capitulo generali, teste Syluest.

Secunda tenet, teneri reum se prodere casu, quo aliter probabiliter crederet non habiturum de delicto dolorem, & se correcturum. Sic Nauar. corol. 54. n. 604.

Sit tamen conclusio. Reus nullo modo tenetur se prodere ad mandata generalia iudicis. Ratio, quia iudex nequit procedere contra peccatum omnino occultum, & illo casu licet effectus publicus sit, at peccatum, id est, actio, ut est istius peccatoris, est omnino occulta. Item, quia peccator ipse potest se corrigere, & ad satisfaciendum scandalo non est opus, ut cognoscatur delinquens, sed satis est iudex ex officio inquirat. Item, quia cap. quidam maligni, procedit ubi manifestatio rei exigitur ad famam quam leserat, restituendam, quo casu aliquando reus teneretur se prodere. Item probatur ex D. Chrysol. & habetur cap. quia aliquando de partibus, art. 1. Non tibi (inquit) dico ut se prodatur. Haec conclusio docent Sotus de sigillo, memb. 2. quae 6. & 7. dub. 1. versio. respondetur ergo. Corduba lib. 1. quae 43. dub. 2. §. sed verum praesertim. Simancas lib. institutus, 9. m. 216. & tit. 42. num. 13. Syluest. verbo correctio, quest. 8. Nauar. cap. 2. §. in variae summa, m. 37. & cap. inter verba, corol. 64. m. 630. Armil. verbo inquisitio, m. 10.

Caiet. 2. 2. quae 6. art. 21. versio. occurrit, & vers. ad secundam, & quidam iunioris docti.

DVBIVM XXIX

An quotiescumque reus interrogatur a iudice iuridice de proprio delicto, tenetur reus proprio delictum fateri.

Hoc dubium mouetur, quia videtur durum cogere reum, ut se prodatur, etiam cum mortis periculo. Item, quia reus potest a carcere fugere, ut libertatem assequatur; ergo & rogatus de proprio delicto potest veritatem tacerat, verò de teste nullus dubitat teneri, si iuridice rogetur crimen rei fateri. Quoad reum verò variae sunt sententiae.

Prima tenet, quod siue agatur de crimine per viam inquisitionis, vel accusationis, vel exceptionis, non tenetur reus fateri crimen, nisi notorium, vel famosum. Item, quando crimen impedit executionem officii, vel retentionem beneficii, etiam post peccatum penitentiam. Item si criminis diffamulatio periculum inducat, ut in haeresi, vel dilapidatione. Ita Innocent. cap. 2. de confessio. & cap. dubium, 2. de elect. Speculator tit. de positio. §. primo videndum, vers. 29.

Secunda sententia sic distinguit: si iudex ex proprio procedat officio, tunc si delictum sit famosum, vel notorium, tenetur reus fateri; si verò ad partis instantiam procedat, non tenetur fateri, nisi vna cum infamia ordinis executionem, seu beneficii retentionem impediatur. Ratio, quia aduersarius probationes offerre debet, nec equitas possit, ut suum crimen quis prodere debeat, infamia licet notatum, cum fama saepe mendax sit. Ita Panorm. cap. 2. de confessio, num. 19. gloss. cap. ex parte, verbo absque rationabilis, de confessio, in 6. Maranta in sua pract. part. 6. memb. 7. num. 9. Alexand. addit. ad Bart. l. 1. ff. de bon. eor. qui ante sentent. Idem tenent Syluest. verbo, confessio non sacramentalis, in quae 1. Angel. verbo confessio delicti, in principio, limitantes primum dictum, si agatur tantum ad poenam spirituales, secus si ad poenam temporalem.

Tertia sententia dicit nunquam teneri reum ad fatendum crimen, licet ei intimet iudex esse probatum infamiam, quando iudex ad alterius instantiam procedit, poenam corporalem inflaturus; secus quando procedit ex officio. Ita Nauar. corol. 64. m. 732. 743. & 764. in quo quoties in criminalibus poena capitis, vel membri, vel grauis decoreis est infligenda, censet Nauarra lib. 2. de rest. cap. 4. num. 142. esse probabile non teneri fateri, & late ibi probat Salzedo addit. ad cap. 116. pract. qum. Bern. Diaz. tenentiam Manuel Rodriq. 2. tom. summa, in tract. quem ponit in fine de ordin. iudiciali, cap. 10. n. 1.

Sit tamen conclusio contra has sententias: Quotiescumque iudex iuridice interrogat reum de proprio delicto, tenetur reus fateri veritatem. Probatur, quia inter partes iustitia, potissima est obedientia, qua tenetur quis parere maioribus, dum iusta praecipunt; ergo implicat iudicem iuridice interrogare reum, & hunc non teneri parere, & fateri. Secundo patet; quia bellum non potest esse iustum ex vtraque parte, nisi forsitan ex ignorantia, qua alter putaret alterum non tunc procedere. Ergo si subito constiterit iudicem legitime procedere, tenetur fateri. Ita tenent D. Thom. 2. 2. quae 63. art. 1. Aragon ibi,

Hentiq. Gand. quodlib. 1. quae 33. Palacios verbo index. Perez lib. 8. ordinum, tit. 4. fol. 130. pag. 1. Simanc. lib. instit. tit. 29. m. 44. Anton. Gomez tom. 3. var. cap. 1. m. 5. Gregor. Lopez l. 4. vers. iurar. tit. 29. part. 7. Archid. §. item quod dicitur 22. quae 2. & cap. ex penitentibus §. o. ass. super glossam concedit Panorm. cap. 1. de rest. cogend. m. 2. & 3. Bernard. Diaz. pract. crim. cap. 118. Corduba lib. 1. quae 43. dub. 3. & lib. de ser. memb. 2. quae 7. circa primum conclusionem, & in summa quae 64. puncto 2. & 965. Sotus lib. de secretis memb. 2. quae 7. concl. 1. D. Anton. 3. part. tit. 9. cap. 7. §. 5. Palud. 4. dist. 19. quae 4. Tabien. verbo accusatio, m. 11. Armil. m. 2. Nauar. summa Latina, & Hispana cap. 25. m. 36. addens, licet morte ob crimen damnandus sit; & specialiter priores sententias citatas reprobant Cordub. Gregor. Lopez, & Anton. Gomez ibi, Couar. lib. pract. quae. cap. 18. m. 7. Philartus de offic. sacerdot. tom. 1. p. 2. lib. 4. & cap. 25. §. rei peccata. Gutier. lib. 1. quae. canon. cap. 15. m. 15. Valent. 2. 2. dist. 5. quae 13. puncto 1. Toletus lib. 5. summa cap. 58. Grassi 1. part. de off. lib. 5. cap. 7. num. 16. Salon 2. 2. quae 69. art. 3. controu. 10. Petrus de Ledema 2. tom. summa, art. 8. cap. 14. post secundam conclusionem. dub. 1. Lucas de Penna l. 2. colum. 2. vers. an peccet reus, C. de inelictis, lib. 100. Quod peccet mortaliter iudicis rogatus negans veritatem, tenet Eucardus loco a vi, energia, seu efficacia in amenti, num. 62. sine. Savrus d. au. regia lib. 1. cap. 16. num. 1. Bañes 2. 2. quae 69. art. 1. Gabriel 4. dist. 15. §. 6. art. 2. concl. 6.

Secunda conclusio. Quando iudex non rogat iuridice, non tenetur reus respondere: patet, quia tunc iniuste praecipit iudex Doctores.

Ex his conclusionibus inferuntur aliqua.

Primo sequitur, quod si reus aliquo privilegio esset exemptus a iudice, non tenetur respondere, ut si clericus a laico. Ita Sotus memb. 2. quae 7. vers. at vero. Nauar. cap. inter verba, corol. 64. n. 732. addens idem esse quoties potestas iudicis legitime est suspensa per appellationem, vel reculationem, cap. cum specialis, de accusat. & cap. non salum, eodem tit. in 6. Idem omnino. ut Nauar. Salzedo pract. crim. cap. 116.

Secundo inferitur, eum, qui per iniuriam a Ecclesia exactus est, non teneri ad fatendum crimen. Ratio, quia immunitas Ecclesiae est privilegium, per quod delinquentes eximuntur a iudicibus laicis, Salzedo, Sotus eodem, vers. at vero, & aliqui iuniores docti, dicentes idem esse, quando est dubium, an gaudeat immunitate; quia in dubio non tenetur respondere.

Tertio inferitur, quod si procedat Praelatus per viam correctionis fraternae, tenetur reus veritatem criminis sui fateri statim Praelato, ut patri, nisi grauius timeat, quod tamquam iudex machinabitur eum punire. Ratio, quia scopus talis modi procedendi non est punitio, sed sola peccatoris emenda. Sic Sotus lib. 5. de insti. quae 6. art. 2. vers. descendendo. Si tamen in tali processu per interventionem fratrem rogaret Praelatus ut iudex, non tenetur reus fateri, nisi prius admonitus a Praelato sit rebellis, & sit saltem alius testis praeter denunciantem. Sotus dist. memb. 2. quae 7. vers. at vero, Nauar. cap. inter verba, corol. 65. m. 779. & patet haec ex dictis supra, vbi de denunciatione.

Quarto inferitur, quod si procedatur via recu-
sationis.

fationis, vt reus teneatur respondere, requiritur vel infamia, vel semiplena probatio, vel indicia manifesta, quae semiplena probationi aequiualeant: si vero procedatur via inquisitionis, vel denunciationis canonicae (ae quod idem sit via civilis denunciationis, vide *supra* *dub.* 19. *num.* 13. & 14.) reus interrogatus non tenetur regulariter respondere, nisi praecedat infamia probata per duos testes. Patet, tantum reus tenetur fateri crimen, quando iudex iuridice rogat, sed via accusationis rogat iuridice tantum, quando est semiplena probatio, &c. & via inquisitionis regulariter tantum, quando est infamia, vt patet ex dictis *supra* *dub.* 17. ergo. Ita Sotus *d. vers. at vero*, & Caiet. 2. 2. *quest.* 69. *art.* 2. *initio*, & *vers. ad secundam*, & patet ex dictis conclusionibus, iunctis iis, quae dicta sunt *dub.* 17.

10 Vltimo infertur, quod quando de criminibus non sunt indicia, vel semiplena probatio, vel infamia, non tenetur reus veritatem fateri, rogatus a iudice, quia non iuridice procedit, vt patet ex dictis. Ita Sotus *ubi supra*, D. Thom. 2. 2. *quest.* 69. *art.* 2. & ibi Caiet. Nauar. *summa* Lat. & Hisp. *cap.* 25. *num.* 36. & *cap. inter verba*, *corol.* 64. *n.* 725. Tabien. *verbo accusatio*, *num.* 11. Arnil. *ibi*, *n.* 22. Cordub. *summa* *quest.* 65. *initio*. Archid. *Item, quod dicitur* 22. *quest.* 2. Bernard. Diaz *pract. crim.* *cap.* 118. Gregor. Lop. 1. 4. *vers. Iurar*, *in.* 29. *part.* 7. Syluest. *verbo accusatio*, *q.* 13.

D V B I V M XXX.

An reus rogatus de crimine haereseis, vel laesae maiestatis, in quibus non requiritur tanta solemnitas ad inquirendum, teneatur suum crimen, scilicet haeresim prodere, maxime si crimen sit notorium, vt si haereses in publico productus sunt, nulla tamen infamia, vel indicia laborat.

1 Robo teneri, nam iudex tunc iuste inquit etiam inquisitione speciali secundum omnes, vt patet ex dictis *dub.* 10. ergo reus tenetur fateri. Secundo, quia euidentia facti valet pro accusatore, sed si ille accusaretur, teneretur fateri: ergo.

2 Sit tamen conclusio. Licet testes scientes reum tenerentur in dicto casu illum manifestare: at ipse reus non tenetur fateri crimen, nisi infamatus sit, vel saltem iudicis notatus. Ratio, quia testis tenetur obuiare malo publico, cui non potest obuiare, nisi reuelando: tamen ipse reus potest citra sui prodicionem se corrigere, & sic malo publico obuiare. Patet etiam ex dictis *supra*, *dub.* 28. Ita tenet Sotus *lib. de secreto*, *membr.* 2. *quest.* 7. *vers. sed oriuntur*. Simancas *lib. instr.* *tit.* 4. 2. *num.* 13. & quos citat *d. dub.* 28. Vnde dicit Sotus requirit aliqua indicia, vt teneatur reus respondere, licet non tam manifesta, ac in criminibus priuatis. Vnde

3 Ad primum respondent Sotus, & Simancas, iudicem in isto casu iuridice interrogare aliquem tanquam testem, sed non tanquam reum, ratione dicta.

Ad secundum dicit Sotus, verum esse antecedens pro maiori, vbi non tantum delictum esset notorium, sed etiam delinquens.

4 An vero, quando iudex interrogat de aliquo facto, de quo alias iuridice poterat rogare, sed inter-

rogat de illo reum, tanquam indicium ad procedendum contra crimen, quod reuera non fecit, teneatur veritatem fateri: v. g. innocens transiit per locum, vbi homo iacet occisus, interrogatur an illac transierit, vt vel sic iudicem habeat, quod ipse occiderit, an teneatur fateri illac transiisse, dixi *lib.* 3. *summa*, *cap.* 6. *n.* 30.

D V B I V M XXXI.

An quando reus, vel testis ignorat, an iudex iuste, & secundum ius interrogat, teneatur fateri crimen.

D Vplex est sententia. Prima dicit, in dubio teneri fateri, & sic parere iudici. Probat, quicumque rem possidet, in dubio iure vitur illa, quia melior est conditio possidentis: sed superior est in possessione respectu subditorum: ergo in dubio ius habet praecipienti, & subditi parere tenentur. Ita tenet Palud. 4. *diff.* 19. *quest.* 4. *fine*. Syluest. *inquisitio* 1. *quest.* 3. *dicto* 3. D. Anton. 3. *part.* 9. *cap.* 7. *s.* 5.

Secunda sententia, & proculdubio tenenda docet, quod licet vbi nullum vel mihi, vel alii praedictum sequitur, teneatur in dubio obedire superioriori: at vero vbi agitur de proprio, vel alterius damno, in dubio non tenetur obedire superiori. Vnde si iudex praecipiat reo, vel testi, vt crimen detegat, si nullum inde damnum sequeretur reo, teneretur in dubio obedire: at vero si damnum sequatur, scilicet punitio, nec reus, nec testis tenetur crimen detegere, etiam rogati a iudice, si dubitant, an iudex iuste interroget. Vnde ad hoc quod teneatur respondere, oportet prius ipsis constet iuridice interrogare. Ratio, quia reus in possessione est honoris, famae, vitae, &c. ergo in dubio ius habet huc conferuandi, & non exponendi periculo. Ita tenet Sotus *lib. 5. de inq.* *quest.* 6. *art.* 2. *vers. ex his autem*, & *lib. de sigill.*, *membr.* 2. *quest.* 7. *post tertiam conclusionem*, *vers. at vero*, & *membr.* 3. *quest.* 2. *conclus.* 2. & Cordub. *eadem* *quest.* 2. *circa primam conclusionem*, & *lib.* 3. *quest.* 9. *conclus.* 1. & *membr.* 2. *quest.* 7. *circa tertiam conclus.* & *lib.* 1. *quest.* 5. 4. *dub.* *ultimo*. Glossa *cap. cum dilecti*, *de accusat.* *vers. responsum*, Nauar. *cap. inter verba*, *corol.* 52. *num.* 597. & 599. & *corol.* 64. *n.* 730. & 732. 741. 745. 746. 747. 751. & in *summa* Lat. & Hisp. *cap.* 25. *n.* 35. & 36. Sarmiento *lib. 1. scilicet. interpret.* *cap.* 8. *num.* 19. vbi plures refert, Salzedo *pract. crim.* *cap.* 116. *s.* *illud vero*. Palacios *verbo testis*. Bernard. Diaz *pract. crimin.* *cap.* 118. Caiet. *infra* *quest.* 69. *art.* 2. *vers. tertio*. Imo dicit Sotus teneri testes in tali dubio non detegere crimen. Palacios *verbo iudex*.

Sed hac sententia aliquibus limitationibus intelligenda est. Prima, vt intelligatur de rebus grauioribus, in quibus magnum periculum sequitur, secus in rebus leuionibus, vbi leue sequitur periculum: tunc enim si constet iudicem esse virum probum, & peritum, tam reus, quam testis in re dubia tenetur veritatem fateri. Ratio, quia iniuria feret iudici probus, si in his leuionibus ipsi fides non adhiberetur. Ita Sotus *lib. de inq.* *loco citato*, & ita explicat Corduba *d. lib.* 3. *quest.* 6. & Nauar. *d. num.* 599. quando graue periculum sequitur.

Secunda, vt intelligatur quando crimina, de quibus

quibus inquiritur, non sunt in praedictum reipublicae, vt crimen laesae maiestatis, haereseis, prodicio, &c. tunc enim in re dubia tenetur testis fateri veritatem. Ratio, quia minus periculum est si persona priuata iniuste occidatur, quam si reipublica graue damnum patiatur, & confirmatur, quia haec ratione ciues tenentur obedire Regi praecipienti ire ad debellandum hostes, licet de belli iustitia dubitent, quia licet sequatur inde periculum graue hostibus: at praefertur propriae patriae periculum. Ita Sotus *d. memb.* 3. *q.* 2. *conclus.* 4. Nauar. *corol.* 52. *num.* 600. Sed subdit Nauar. forte hanc limitationem non procedere, vbi crimen istud contra reipublicam esset praeteritum, & omnino emendatum. Et nota quod testis etiam in dubio tenetur crimen detegere, vbi graue damnum sequeretur tertiae personae, & damnum pendet in futurum. Ratio, quia melior est conditio innocentis, cui reus iste nocere vult. Patet etiam *ex supra* *cap.* dictis, nam adhuc non rogatus tenetur testis in isto casu crimen detegere, nedum rogatus, licet dubitet an iudex iuste roget. Ita etiam quidam doctus recentior in suis scriptis, vbi subdit in neutro casu teneri reum in dubio suum crimen fateri. Ratio, quia necessitas tali damno publico, vel priuato consulendi ipsum respondere non cogit, cum absque proprii criminis detectione possit hoc cauere damnum, & videtur hoc dictum rationale, & consonans iis, quae *supra* *dub.* 30. diximus ex Soto, & Simancas.

5 Tertio limitat Nauar. *d. corol.* 52. *num.* 600. nisi iudex procedat causa cognita: si enim causa cognita procedat, tenetur tam reus, quam testis veritatem proferre in dubio. Ratio, quia sententia iudicis procedens ex causa cognitione, praesumitur in dubio iusta: ergo idem est intelligendum de interrogatione iudicis, quam iudex, facit causa cognita. Sed melius alij auctores citati non apponunt hanc limitationem, & sine tali limitatione idem affirmat idemem Nauar. *aliis locis citatis*, imo, vt dicemus *dub. sequenti*, affirmat prius debere constare de infamia, vel de iudicis probatis, & sic videtur sibi in hoc contrarius; nam in hoc casu, quo iudex sine causa cognitione rogetur, clamum erat, non esse in re graui, & periculosa obediendum. Vnde credendum est Doctores hoc disputare, etiam in casu, quo ex cognitione causae iudex procedebat. Et rationes in hoc casu id probant, & hoc videtur tenendum, tam in teste, quam in reo, sed praecipue in reo est certum.

6 Quarto nota, dictam secundam sententiam veram esse, licet quis multo magis inclinet ad credendum, iudicem recte procedere, & iuridice rogare: dum tamen ver dubitet. Ita Sotus *memb.* 3. *quest.* 2. *conclus.* 3. Nauar. *d. lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 599.

7 Quinto nota, quod licet dum dubium est, an iudex iuridice roget, praecipiat talem detectionem criminis sub pena excommunicationis laesae, nihil refert, sed adhuc non tenetur testis, nec reus detegere veritatem, quia excommunicatio intelligitur secundum ius, scilicet in iis, quae iuridice petuntur. Sotus *eodem* *q.* 2. *immediate* ante quartam conclusionem.

8 Vltimo ex dictis infertur, confessarios non debere esse praecipites ad compellendum reos, vt crimen iudici detegant in dubio enim proponendum est in rei fauorem, & nisi meritis clarius lex illos cogat, non sunt rei cogendi in causa capit-

li, vel honori, vel fame, dum ex altera parte non agitur de tanto periculo tertiae personae, fateri crimen. Ita Sotus *lib. 5. de inq.* *quest.* 6. *art.* 2. *vers. ex his autem*, & nonnulli recentiores Magistri.

D V B I V M XXXII.

An ad hoc quod reus tenetur respondere, satis sit esse de eo infamiam, vel indicia, vel requiratur etiam, quod sint probata, & illi notificata.

D Vplex est sententia. Prima tenet, id non requiri, sed sat esse quod haec sint. Ita Gregor. Lopez 1. 4. *vers. iurar.* *tit.* 29. *part.* 7. Arenal *lib. de correit.* *frater.* *conclus.* 6. *propos.* 4. 5. 7. 8. 9. Iulius Clarus *pract. crimin.* *lib.* 5. *s.* *fin.* *quest.* 45. *vers. sed quid*, vbi plurimos refert, & dicit sic habere concludendum, & hoc esse probabile, & tenet Gutier. *lib. 1. quest.* *canon.* *cap.* 11. *num.* 43. limitat tamen, nisi reus petat, vt sibi notificetur probatio, quae est contra illum, & facit pro hac sententia communis Doctorum in sententia, quae dicit teneri reum respondere, (vt *supra* diximus) si sit infamia, vel indicia, &c. non tamen petit ista probata esse.

Secunda sententia tenet, requiri prius infamiam, vel indicia esse legitime probata in processu, & ipsi reo notificata, vt teneatur reus respondere (dico de reo, quia de teste est specialis difficultas, de qua *infra*). Ita Sotus *lib. de secreto*, *membr.* 2. *q.* 7. *vers. at vero* quia. Nauar. *summa* Lat. & Hisp. *cap.* 25. *num.* 35. 36. & *cap. inter verba*, *corol.* 64. *num.* 730. 731. 743. 745. 746. 747. 751. & *corol.* 52. *n.* 599. Caiet. *infra* *quest.* 69. *art.* 2. *vers. tertio*. Et ratio eius est, quia alioquin potest reputare suum delictum esse occultum, & sic exculpati. Idem tenet Bernard. Diaz *pract. crim.* *cap.* 126. *num.* 4. Palacios in *summa* *verbo testis*. Philarcus *de off. sacerdotis*, *tom.* 1. *p.* 2. *lib.* 4. *cap.* 25. *s.* *rei peccata*, ad *mediam*, Manuel *de ordin. iudic.* *cap.* 10. *num.* 3. Cordub. *lib. 1. quest.* 43. *s.* *sed verum*. Salon 2. 2. *q.* 69. *art.* 2. *contra*. 2. Aragon *ibi* *s.* *sed dubitabit aliquis*, & ibi Bañes *initio* *fundam.* 1. Salzedo *pract. crimin.* *cap.* 126. *vers. octauo*, & *vers. copia iudiciorum*. Alcozer *summa*, *cap.* 26. *s.* *el reo*, & denique eadem probatio requiritur ad interrogandum reum, quae requiritur ad torturam, vt bene Nauar. *cap. inter verba*, *corol.* 64. *num.* 744. 746. & 797. *in nouo* *est* *corol.* 65. *num.* 256. 257. & plura allegat, & videtur tenere Sotus *memb.* 2. *de sigill.* *q.* 7. *concl.* 3. patum ante primum dubium, in illis verbis, ante publicationem testimonii, & Bern. Diaz *supra*, licet in hoc contrarium teneat ibi Salzedo, dicens ante confessionem receptam non dandam copiam informationis reo, quia potest subornare testes, ne ratificarent post sua dicta, & sic nihil valeret eorum testimonium, sed debet iudex praecipere tabellioni, vt testimonio depositionis eorum reo legat, tacitis eorum nominibus, vt inde reo constet, quid contra ipsum sit probatum, & fateatur veritatem. Idem tenent aliqui, sed cum aliqua limitatione, scilicet quando iudex procedit ad querelam alicuius, tunc enim inquitur requiri, vt probacionum copia detur reo; secus quando iudex procedit ex officio. Hi sunt aliqui Iurisperiti, quos refert, & sequitur Syluest. *verbo indicium*, *quest.* 3. *Angeln.* 3. *Arnil.* *num.* 4. Tabiena *num.* 2. Potest insuper hac secunda

Secunda sententia probari ratione Soti, quia sicut nemo tenetur legi ante eius promulgationem parere, ita nec iudici antequam notificet iudicē procedere, & hæc sententia est probabilior.

3 Sed nota cum Soto esse intelligendam, quando crimen non est corum, quæ vergunt in perniciem publicam, in quibus non requiritur tanta solemnitas ad interrogandum reum, vel testes.

DVBIVM XXXIII.

An mentiri in iudicio sit peccatum mortale.

1 Certum est esse peccatum mortale in re graui, vt in materia principali, aut in his, quæ possunt facere iudicia, aut coniecturas pertinentes ad rem, & hoc quando reus, vel testis interrogatur iudicē, vel abique iuramento. Ratio, quia violatur iustitia, qua reus, & testis tenentur parere iudici iuste roganti. Ita D. Thom. infra, quæst. 69. art. 1. ad 3. & Caiet. circa illam solutionem. Syluest. confessio delicti, quæst. 1. Angel. verbo testis, num. 30. D. Anton. 3. part. 9. cap. 7. §. 5. Nauar. cap. inter verba, corol. 64. num. 737. & 736. Metina lib. 1. summa, cap. 14. §. 35. Sotus lib. de secreto, membr. 2. quæst. 7. conclus. 2. & vers. vide ad argumentum, & lib. 5. de iust. quæst. 6. art. 2. vers. ex his autem. (Idem docet Sotus, si abique mendacio veritatem celet.) hoc etiam tenent quidam iuniores docti, qui notant, quod aliquando etiam in materia leui tenentur subditi sub mortali fatari: vt si visitator accedere reformaturus conuenit, vbi ceremonie sunt collapsæ, vt silentij custodia, &c. & roget iudicē de his, quia in ordine ad bonum commune reputatur materia grauis hæc.

2 Hinc sequitur, eum qui rogatus iudicē cum iuramento mentitus est in re graui, teneri explicare in confessione vtramque circumstantiam. Ratio, quia vtraque est mortalis, & diuersæ speciei.

3 At dubium est, an tale mendacium in iudicio abique iuramento in quacumque re quantumuis leui sit peccatum mortale. Duplex est sententia.

1 Prima tenet esse semper mortale. Ita Caiet. vbi supra, probat, quia iudicium de re leui facit grauem esse, sicut petitorium in quacumque materia facit esse peccatum mortale.

4 Secunda sententia tenet, ratione leuitatis materie posse esse veniale, vt quando est in re accidentali ad substantiam iudicij, sicut etiam mendacium in confessione sacramentali ratione leuitatis materie potest esse veniale, vt tenet communis. Ita Sotus, Metina, & Nauar. vbi supra. Ratio, quia in omnibus præceptis, quando datur materie leuitas, ex mortali fit veniale, sed in hoc præcepto potest dari materia leuitas, quod in petitorio assertorio non potest dari: ergo, & hæc sententia est longe probabilior. Idem Couar. lib. 1. va. iur. cap. 1. num. 2. Idem in iunctu Syluest. verbo mendacium, q. 3. Angel. 4. Tabiena n. 6.

5 An verò reus, qui contra ius negauit veritatem in iudicio, sit absolueudus, antequam crimen confiteatur iudici, dixi lib. 3. summa, cap. 7. à num. 6. ad 11.

DVBIVM XXXIV.

An sit licitum in principio litis accipere iuramentum calumnie super veritate dicenda ab ipso reo.

1 Ratio dubitandi, nam l. 4. tit. 29. part. 7. disponitur, statim vbi reus in vincula conicitur, tale iuramentum accipiendum esse. Idem disponitur l. 9. tit. 6. lib. 2. noua recopil. & Gregor. Lopez d. l. 4. vers. iurar. in principio, & in fine illius versiculi dicit sic habere communem præticam, & probat, dicens, legem illam procedere in quouis reo, & reprobat Bernardum Diaz, qui prati. crim. cap. 118. dicit illam legem intelligendam esse in hominibus male famæ.

2 Sit tamen prima conclusio. Accipere iuramentum a reo statim post capturam, inquirendo ab ipso in particulari, quid fecit, aut nouit super factis ipso, est graue peccatum contra iustitiam. Ratio, quia iure interrogare non potest, nisi habeat infamiam, vel iudicia, vel semiplenam probationem, & a reo, cui de his confiteri: ergo, qui in principio hæc omnia solemnitate rogat, inique facit. Item, quia dat reo sine causa anam vel peierandi, vel reuelandi, que non tenetur. Ita tenet Hippolytus in practica, vers. postquam & l. penult. ff. de quæst. Nauar. cap. inter verba, corol. 52. num. 595. 596. & corol. 64. n. 738. 740. 741. 742. & 743. Bernard. Diaz vbi supra, Sotus lib. de secreto, membr. 2. quæst. 7. vers. ex his colligitur. Imò Nauar. d. corol. 64. n. 764. dicit positiones criminales non esse proponendas reo ante publicationem testium, & semiplenam probationem.

3 Secunda conclusio. Bene potest iudex in principio litis confessionem etiam in speciali petere a reo, citra iuramentum tamen, & manifeste, abique vilo profus terrore. Ratio, quia per hoc non cogit ipsum fatari delictum. Nauar. d. corol. 64. n. 753. & 754.

4 Tertia conclusio. Accipere a reo in principio litis iuramentum de calumnia verbis generalibus, scilicet, quod vnet parum iustum, & quod interrogatus in qualibet parte litis, respondit veritatem, sine hoc quod veniat ad alias interrogationes particulares, est licitum. Ratio, quia non datur reo peierandi ansa, nec compellitur ad reuelandum secreta, quia virtute talis iuramenti nil cogitur reuelare in particulari; quare si postea rogetur non iudicē de aliquo, non tenetur respondere, & sic intelligitur lex illa part. & recopil. & Gregor. Lop. ita est intelligendus: non enim explicat, posse iuramentum accipi in principio litis super interrogatione in particulari. Ita Sotus vbi supra. Nauar. corol. 64. num. 747. & quidam recentiores docti.

DVBIVM XXXV.

An liceat iudici cui simulatione aliqua vt à reo, adterere veritatem reo apud ipsam dubie, quam iudicē rogat, extorqueat? & an possit delatum de crimine ad penam damnare ex sola confessione, quam ab ipso promissa criminis impunitate extorsit.

1 Quoad primum, respondetur bene posse tali simulatione vt, & probatur ex 3. Reg. 3. vbi Salomon simulauit, velle se puerum in fruga incidere, vt vel sic veritatem extorqueret. Probatur etiam ex cap. vtile, 22. quæst. 2. Item, quia iudex in hoc nullam irrogat iniuriam. Ita tenet Panorm. cap. afferre, de presump. & communis ibi, vt refert, & sequitur Couar. 1. var. cap. 2. n. 16. & Plaza vbi infra n. 1.

Quoad

Quoad secundum, duplex est sententia.

2 Prima dicit potest iudicem abique vilo peccato situm punire. Ratio, quia illa promissio perniciosa est reipublicæ, & ideo eam iudex seruare non tenetur. Ita Archid. d. cap. vtile, & cap. nos in quemquam 2. 7. 1. vbi & Dominicus, Felin. d. cap. afferre, & cap. accedens el. 2. vt lite non constet. Paris. à Puteo, & Cynus citati per Couar.

3 Secunda sententia, quæ longè verior est, asserit ratione talis confessionis non posse reum condemnari. Ratio, hæc confessio extorta est à iudice per dolum: ergo non est ex se ipsa ad condemnationem sufficiens, cap. sicut, de renun. Item, quia sæpe reus credens iudicem fidem ei seruaturum, vt tandem à carceribus, quibus opprimitur, liberetur, confitebitur crimen, quod forte non fecit. Hanc sententiam tenet plures referens Anrohi Gomez tom. 3. var. cap. 1. 2. num. 6. Couar. vbi supra. Immo, lã, Decius, Hippolytus, Thom. Grammat. Fortunius, Franciscus Duar. Iacobus à Bellouillo, Paris. à Puteo citati per Couar. Iulius Clarus prati. crim. §. sim. quæst. 55. & circa secundam, dicit si hæc promissio facta est à Principe, qui potest penam condonare, est seruanda; si verò à iudice inferiori, non est (inquit) damnandus pena ordinaria. Plaza episcopus delicti lib. 2. cap. 37. n. 6. & 7. Sed sunt notanda quedam.

4 Primum nota hæc sententiam procedere vbi criminis reus confessionem sic extortam reuocauerit, quod si tamen in ea confessione spe promissionis frustra perleuerauerit, damnari poterit ex mente omnium. Ita Couar. vbi supra, Plaza num. 7.

5 Secundò nota, quod si tali spe frustratus nec confirmauerit, nec reuocauerit confessionem, non potest pena ordinaria criminis puniri. Ita Plaza num. 9. Couar. lib. 3. ubi iudicem, qui hoc fecerit tot virorum doctorum, quos reuli prima opinione fitus, non esse acriter increpandum, nec pena male iudicantis puniendum: pena autem arbitraria, & incisioni (inquit) huiusmodi reum punire forsitan expedire reipublicæ. Quod si tamen contigerit præter hæc rei confessionem, aliquot adesse coniecturas, aut præsumptiones commissi ab eo criminis, non erit (inquit) à iure deuium, eam etiam pena ordinaria punire, cum his coniecturis maxima illa accesserit, quod ipse crimen factus sit, nec eam confessionem comperta iudicis simulatione reuocauerit. Hæc Couar. vbi, vide supra hæc lib. 6. cap. 1. d. 9.

DVBIVM XXXVI.

An vt testes tenentur fatari, sit necessarium sciunt esse infamiam, vel iudicia, vel semiplenam probationem.

1 Ratio dubitandi est Doctorum varietas, nam D. Thom. & quidam alij videntur tenere necesse esse, vt testis à iudice rogatus, fateatur veritatem, & hæc præcedentiam 2. 2. 770. art. 1. sic dicitur de oculis, quorum nõ præcessit infamia, interrogat testis, non tenetur respondere, etiam si imminet periculum zeculatori, & sibi imputet accusator. Idem Caietan. ibi, D. Anton. 2. part. tit. 1. cap. 19. §. 7. glossa, Panorm. cap. 1. de testib. cogend. vers. an sit peccatum. Archid. cap. 1. 22. quæst. 2. Angel. verbo testis, num. 26. Perez lib. 8. tit. 4. fol. 131.

pag. 1. Idem docent addecentes, vel quando sunt iudicia, vel quando semiplene probatum est. Syluest. verbo correctio, quæst. 8. & verbo testis, q. 8. dist. 1. Ar. mil. verbo testis, quæst. 1. Cordeub. in summa, quæst. 65. initio. Palacios in iuribus, verbo testis, & verbo iudex. Calzo lib. 2. de lege pan. cap. 1. 2. §. ex his. Nauar. cap. inter verba, corol. 52. num. 597. & 599. & d. ob. 6. i. num. 708. & 709. & in summa cap. 1. 2. Lat. num. 8. Hisp. num. 9. & cap. 2. 5. num. 13. & 49. Pro eadem sententia videtur esse Sotus lib. de secreto, membr. 2. quæst. 7. post tertiam conclusionem, & sicut vbi dicit testem non teneri aduersus alium in re graui respondere, antequam illi iudicē consiterit iudicem iure præcipere. Insuper pro hæc sententia videntur esse omnes illi, qui supra, d. ubi, 2. citati sunt, asserentes, reum non posse interrogari de factis occultis, qui non laborat infamia, vel iudiciis, constat enim talem reum interrogari de factis tanquam testem.

2 Nota etiam aliquos ex his dicere, requiri ipsam infamiam, vel iudicia, vel semiplenam probationem esse iam probatam in processu, & hoc conditare testi. Ita Palacios vbi supra, addens, non aliter teneri, nec licite posse testem testificari. Nauar. locis citatis; dicit tamen quod si via accusationis procedatur, potest, licet non tenetur ferre testimonium, licet crimen semiplene probatum non sit: si verò via inquisitionis, nec tenetur, nec potest, nisi ipsi confiteri infamiam esse probatam in casibus, quibus infamia requiritur. Hæc Nauar. d. num. 708. & 709.

3 At contrariam sententiam tenet Sotus lib. 5. de iust. quæst. 7. art. 2. ad 4. vbi sic inquit. Si testis interrogetur per viam inquisitionis, non tenetur respondere, nisi vel infamia præcesserit, vel iudicia si autem via accusationis, tenetur adductus in testem respondere, licet semiplene probatum non sit, sed ipse solus delictum viderit: reus vero respondere non tenetur, nisi præcesserit vnus idoneus, iuratusque testis. Ecce quo pacto differentiam constituit inter responsum rei, & testis, quod illa prærequirit semiplenam probationem factam esse: hæc autem minime. Hinc sententia fauent aperte Syluest. inquisitio, 1. quæst. 3. disto. 3. D. Anton. 3. part. tit. 9. cap. 7. §. 5. Palud. 4. dist. 19. quæst. 4. sub finem dicunt enim distinetud iudicem iuste rogare, cum præcedit infamia, vel est accusator: ergo aperte innum testem teneri respondere semper, dum via accusationis procedatur: sit pro resolutione.

4 Prima conclusio. Si crimina sunt in præiudicium reipublicæ, vel graue damnum tertij pendens in futurum, tunc siue per inquisitionem, siue per accusationem procedatur, tenetur testis, siue vocatus, siue non, ad testimonium ferendum, quando alia via damnò huic consuli non potest, licet nec infamia, nec iudicia præcesserint. Conclusio est apud omnes certa, & sæpè repetita, maxime supra, vbi de denunciatione.

5 Secunda conclusio. Quando crimina non sunt in alterius damnum, sed ad punitionem quaeruntur, si procedatur via inquisitionis, non tenetur testis respondere, nisi infamia præcesserit (in illa lege cum Nauar. in casibus in quibus infamia requiritur ad inquirendum.) Probatur, testis non tenetur respondere nisi iudex iudicē procedat, sed iudex via inquisitionis nequit iuste rogare etiam in speciali, nisi infamia notatum sit, & vbi supra tenetur probatur.

probauit: ergo. Ita tenet Perez *ubi supra*, Nauarr. *supra*, & sic intelligitur D. Thom. & ceteri citati asserentes, non teneri testem respondere, nisi de criminibus infamia notatis: nam in processu per accusationem, constat infamiam non requiri. Et in hac conclusione nobilicam conuenit Sotus, licet dicat, sufficere etiam indicia, cum hac secundum ipsum fat sint ad inquirendum, quod *supra* probauit. Hanc etiam conclusionem tenet Syluest. *inquisitio*, l. 9. d. 2. Angel. *ibi n. 11.*

5 Tertia conclusio. Si via accusationis procedatur, certius est, praerogati, vt teneantur, & licet possint testos respondere iudici probabili aliqua via certos esse de tali crimine, vel esse infamiam, vel iudicia semiplena, vel esse testem vnum integrum, qui testificari possit delictum illud. Ratio, quia iudices iudicare non possunt, nec interrogare, etiam per viam accusationis, nisi talia indicia, vel semiplena probatio sit, vt *supra* dictum est. Item, quia colligitur ex multis textibus, in quibus iudicibus strictè prohibetur, ne de occultis iudicent, nec interrogent, *cap. inquisitionis de accusat. cap. cum ad monasterium, de confess. cap. veniens, de testibus, cap. si quid, & cap. innocens, 22. quest. 4. cap. super eo, de offic. deleg. cap. quamuis, de referip. m. 6. & l. alicuius, 2. ff. de custodiis.* patet etiam ex auctoribus citatis.

7 Quarta conclusio. In dubio an iudex iuridicè roget, non tenetur testis respondere; de hac conclusione late *supra* egi.

8 Vltima conclusio. Licet probabilis sit sententia, dicens, requiri vt testis teneatur respondere, vt indicia, vel semiplena probatio sit facta in processu: ac probabilius est, id non requiri, dummodo constet testis talia esse indicia, vel infamiam, vel esse alium testem omni exceptione maiorem, qui testificari posset, & semiplenè probaret. Ratio, quia nisi hoc esset verum, nulla crimina, quantumvis probabilia, possent puniri, & contra nulla posset iudex procedere, quia nisi ipse iudex examinaret testes super infamia, vel super iudiciis, vel super facto ipso, non potest constare de infamia, vel de iudiciis, aut de semiplena probatione: ergo necesse est, vt iudex ante tales probationes factas, habeat ius ad interrogandum; alioquin cum nullum testem in principio caula posset interrogare, similiter nullam delictum posset punire. Item, quia est consuetudo receptissima de hac conclusione, vt fatetur Palacios *verbo iudex*, & hanc sententiam vltra Sotum, & citatos pro secunda sententia, tenent etiam Gregor. Lop. *part. 7. tit. 29. l. 4. vers. iuras, in fine, Arevalo mat. de correct. frater, concl. 6. propof. 4. 57. 89.* & hanc conclusionem, vt iacet, posuit quidam doctus Magister in suis scriptis.

D V B I V M XXXVII.

An quando factum est notorium, at peccator occultus, teneantur testes manifestare delinquentem iudici interroganti.

1 N A U A R. *cap. inter verba corol. 50. num. 585. 586. & 587.* innuit teneri ad id testes. Probatur, iudex in hoc casu iuridicè roget de delinquenti, vt *supra* dub. 20. dictum est: ergo testes tenentur respondere.

2 Secunda sententia docet, ad id non teneri. Ratio, quia licet iudex inquirere possit, tunc in gene-

re, non tamen in particulari, nisi aliquis infamia laboraret: ergo testes non tenentur aliquem particularem delinquentem manifestare, si talis delinquens sit occultus, nec talis inquisitio frustranea est, deseruit enim ad sedandum scandalum. Sic Caiet. *infra 9. q. 9. art. 2. vers. sed occurrat.* Sotus *lib. 4. de iust. quest. 6. art. 2. post quantum conclusionem, & lib. de secreto, membr. 2. q. 6. dub. 4.* Cordub. *ibi, gloffa l. prius, ff. ad senat. conf. Silan. vers. prius, Syluest. inquisitio, l. 9. d. 2. & verbo correctio, q. 8.* Tabien. *verb. accusatio, num. 14.* Addunt tamen Syluest. & Tabien. teneri testes manifestare delinquentem, qui infamatus, vel semiconnuctus est, & hac sententia est longe probabilior; vide *supra* dub. 20. *fine.*

D V B I V M XXXVIII.

An si aduersus testes obiciantur aliqua ad eorum testimonium repellendum, possit iudex interrogare testes de veritate obiectorum, & testes teneantur respondere.

S I T prima conclusio. Si obiecta talia sint, vt ex scriptis nulla constet testium turpitudine, vt si obiciatur quod sit contanguineus, quod sit inimicus litigantis, inimicitia enim potest contingere absque turpitudine, & culpa ipsius litigantis, potest iudex interrogare, & testes tenentur respondere. Ita plures, quos refert, & sequitur Couar. *quest. pract. cap. 1. 8. in 7.* dicens ita praxi receptum esse.

Secunda conclusio. Si obiecta talia sint, vt per ipsa turpitudine aliqua testium detegatur, nec iudex potest rogare, nec testes tenentur respondere, etiam si de illis laboret infamia. Ita plures, quos ibi refert, & sequitur Couar. dicens ita praxi esse obseruatum.

D V B I V M XXXIX.

An iudex, qui contra ius aliquid nouit a reo, vel teste, possit ex eo procedere in iudicio.

V A R I J sunt dicendi modi, vnas simpliciter asserit non posse ex eo iuridicè procedere, si alia via non habeat sufficientem notitiam ad procedendum. Ita Caiet. *opusc. 1. 7. responsus 5. vers. in secundo.* Syluest. *verbo inquisitio, q. 7. d. 2.* alij verò aliquas ponunt limitationes. Sit

Prima conclusio. Quando iudex ipse extorrit a reo, vel teste per metum grauem iniuste manifestationem criminis, ex tali cognitione non potest ipse procedere, quamuis reus manifestet testes, per quos possit conuinci. Ratio, quia cum causa fuerit iniusta, quidquid ex ea sequitur, debet annullari. *l. non dubium, C. de legit. fin. ff. de cons. pecun.* Ita tenent plures Iurispriti, quos refert, & sequitur Anton. Gom. *num. 3. variat. cap. 1. 3. n. 25.* Nauarr. *cap. inter verba, corol. 53. n. 596.* Caiet. Syluest. *ubi supra, Ledelma 2. 4. q. 1. o. art. 2. dub. 2.* Sotus *lib. 6. de secreto, membr. 3. q. 1. concl. 5.* & multi iuniores Magistri.

Circa hanc conclusionem nota Sotum dicere, quod si metus esset leuis, vt quia iudex leuiter minaretur tormento, non est adeo certum ex tali confessione non posse iudicem procedere; quia licet iudex aliquam inferret iniuriam, tamen non tunc censetur iudex extorsisse, quam reus libere propagalle. Sed de hoc dicam 2. *concl.*

Secundò

Secundò dicit, quòd si ex non punitione criminis sic extorri, graue laboriretur scandalum, vt si crimen esset foedissimum, & per talem rei confessionem esset iam publicatum, & certissimum in toto populo, posset iudex punire ad sedandum scandalum. Sed lubidè res est dubia, & aliorum iudicio committo. Hoc secundum tenent multi recentiores Magistri, sed dicunt teneri restituere reo damna omnia punitionis. Idem tenet Nauarra *infra.*

4 Ex hac conclusione inferet Anton. Gomez *ubi supra*, plures referens,

Primo contra Baldum, quòd si reus postus est in tortura, non precedentibus legitimis iudiciis, & in tortura confessus est delictum, licet postea post diem naturalem perfereret, & ratificet confessionem, non potest condemnari, quia tortura fuit iniusta.

Secundò, si reus non potest torqueri privilegio personae, vt quia est nobilis, vel in alia dignitate postus, aut si non possit torqueri ratione minoris aetatis, vel senectutis, confessio etiam ratificata est nulla, quia tortura fuit iniusta. Item si leuel est tortus, & postea iterum iniuste torqueatur. Item si a tortura appellauit. Item si ex qualibet alia causa reus iniuste torqueatur, confessio eius est nulla, etiam si ratificet. Item si contrarium sit vera legitima probatio, ex qua possit diffinitiuè condemnari, & per iudicem torqueatur, & confiteatur, & postea ratificet, confessio erit nulla: & similiter licet ante confessionem potest appellare.

5 Secunda conclusio. Quando iudex etiam absque metu graui, sed per iniustas interrogaciones extorrit confessionem a reo, qui iniustitiam interrogacionis ignorabat: tunc probabilius est, non posse procedere ex tali cognitione. Ratio: nam iniuriam faciens, tenetur eam corrigere, & laeso satisfacere, & non ipsam iniuriam continuare, quod non potest praestare iudex, nisi cesset a prosecutione talis causa. Et confirmatur, quia de extracto ab Ecclesia per iniuriam idem fatentur Doctores, vt vilius est *supra* cap. 1. Hæc conclusio est contra Nauarr. *corol. 62. num. 637.* vbi vniuersaliter tenet, iudicem, qui per iniustas interrogaciones aliquid extorrit a reo, posse ex tali cognitione procedere, & contra Nauarram *lib. 7. de restitu. cap. 3. num. 243.* id dicentem de iudice inferiori, secus (inquit) de iudice supremo; fatetur tamen Nauarra *num. 244.* teneri restituere damna, quia licet iudex inferior teneatur iam dampnare, at fuit iniustitia in causa. Sed verior est nostra conclusio, quæ est Syluestri, & Caietani *ubi supra*, & Soti *lib. 5. de iust. quest. 6. art. 2. concl. 6.* & eam videnter tenere Anton. Gomez, & per ipsum citati, quia ratio illorum est; nam ex confessione, quæ nulla est ex defectu iustitiæ, vel partis, vel personæ, non potest procedi. Hanc etiam tenuerunt multi recentiores Magistri.

6 Tertia conclusio. Quando iudex extorquet confessionem a reo, non per metum grauem, sed per iniustas interrogaciones, vel metum leuem, si reus sciens confessionem esse iniustam, & non debitam, & se potens ab ea exculare, non excuset, sed confiteatur, probabilius est ex tali confessione posse iudicem procedere, & punire. Ratio, quia ipse reus in hoc casu vilis est cedere iuri suo. Item quia metus leuis pro nullo reputandus est.

Th. Sanchez. Consil. moral. Tom. 11.

Et in hoc casu consentimus cum sententia Nauarræ citati in secunda conclusione. Ita Nauarr. *num. 246.* & quidam iuniores docti: & facit aperte pro hac conclusione, quòd quando in processu, vel forma inquisitionis fuit aliquis defectus in substantialibus, & reus non apponit iudici tale defectum, sed ipso non obstante fatetur veritatem, potest tunc iudex ex tali confessione procedere, & punire reum, vt colligitur ex *cap. 1. de confess. in 6.* & docet Syluest. *inquisitio. 1. quest. 3. fine. D. Anton. 3. part. 9. cap. 7. §. 2. & Nauarr. num. 247.*

Quarta conclusio. Si iudex per iniustas interrogaciones extorqueat crimen rei a testibus, etiam scientibus iniustitiam, & potentibus opponere, non potest ex tali cognitione procedere. Ratio, quia in hoc casu iniuriam intulit ipse iudex reo, nec testes poterunt cedere iuri alieno, sicut reus proprio. Ita multi docti Magistri, & in hoc casu consentimus cum prima sententia.

5 Quinta conclusio. Si iudex iuste interroget in generali, & testes male degeant crimen aliquid rei; potest iudex ex tali cognitione procedere. Ratio, quia iudex nullam irrogauit iniuriam. Sic Nauarr. *corol. 63. num. 769.*

6 Sexta conclusio. Si iniustitia non se tenet ex parte iudicis iudicantis, sed ex parte alterius, tunc ex tali cognitione potest iudex procedere: vt si quis nimis extorqueat a Petro, quòd Ioannem occiderit, & testes, quibus conuincit posse, & tandem cum deserat ad iudicium; tunc potest iudex procedere. Ratio, quia in his casibus iudex nullam inferit iniuriam; & licet alij reuelando talia crimina peccauerint, iniusteque egerint, non debet eorum iniusticia nocere iustitiæ, & bono comuni; ad quod iam pertinet notum crimen punire. Item, quia si necessarium esset, vt prima manifestatio criminis esset sine iniuria, ad hoc, vt iudices procederent, ferè nulla crimina punirentur. Ita Sotus, & Ledelma *ubi supra*, Henric. *lib. 6. de penis. cap. 20. num. 2.* Nauarr. *cap. inter verba, corol. 62. num. 769.* Sed nota quòd Sotus hanc conclusionem asserit de persona priuata extorquente veritatem. Vnde aliud videtur sentire, quando aliquis iudex extorqueret veritatem: tunc enim videtur sentire, quòd alius iudex ex illa cognitione non posset procedere. Sed Nauarr. & Ledelma absolute ponunt hanc conclusionem; & sic dicendum est, quòd ille iudex potest procedere ex veritate ab alio iudice iniuste extorta, quia ille, qui procedit, iniustitiam non fecit. Ita nonnulli recentiores Magistri.

7 Vltima conclusio. Si cognitio criminis, qualecumque sit, ortum habuerit ex confessione sacramentali, vt si sacerdos coram multis detegit confessionem, vel si sacerdos coram multis detegit confessionem, vel si laicus reuelauit peccatum, quod in confessione audiuit habitum mentibus sacerdotis, ac demum per ora deuenerit ad aures iudicis, si ipsi consiterit via confessionis dimansse infamiam, non potest vilo modo ex tali cognitione procedere. Ratio, quia fiet sacramentum iniuria, & accerentur homines ad confessionem. Ita Sotus, & Henriquez *supra*, addens teneri, facta pro infectis haberi. Idem colligitur ex Nauarr. *cap. penult. de penitent. dist. 6. num. 43.* Ludouic. Lopez *1. 1. no. infract. noni, cap. 37. paulo post principium. 6. hoc secretum*; dicunt enim, cum, cui causa detrahendi reuelata est confessio, teneri ad secretum; quia reus transtulit in eo onere. At Ledelma *ubi supra*, videtur

T teneret

tenere oppositum, dicit enim, quod licet ex confessionis revelatione non possit iudex procedere: at si inde oriatur infamia, possit utique; sed magis placet sententia Soti.

DVBIVM XL.

An quando proceditur via inquisitionis, sit infingenda pena integra.

Prima conclusio. Quando proceditur via inquisitionis secundum ius canonicum, non est peccator regulariter tota iuris pena puniendus, sed per iudicis discretionem pena moderanda est secundum personam, & delicti circumstantias. Ratio, quia tunc non est pars, quae compellat iudicem, & ideo benignius debet agere. Item, quia solum est vindicta publica, & non satisfactio privata. Ita habetur expressè cap. inquisitionis, de accusat. & docet Sotus lib. de secreto, memb. 2. quest. 6. dub. 1. in Syluest. inquisitionis, 1. g. ultima. D. Anton. 3. part. 9. cap. 7. §. 6. Anton. Gom. tom. 3. var. resol. cap. 1. num. 51. Nauar. cap. inter verba, corol. 48. num. 582.

Secunda conclusio. Aliqua tamen sunt delicta, pro quibus eadem, vel fere eadem pena est infingenda, ac si procederetur via accusationis: vt in homicidio, & in aliis, ob quae incurritur irregularitas, vel priuatio beneficii, priuatio quis beneficio, & incurritur irregularitas, siue per viam accusationis, siue inquisitionis procedatur. Patet ex a. cap. inquisitionis. Soto, Syluest. D. Anton. ubi supra. Idem dicitur, quando crimina sunt notoria, & etiam quando reus fatetur crimen: tunc enim pena ordinaria debet puniri. Innocent. cap. qualiter 2. de accusat. Nauar. & Anton. Gomez ubi supra.

Ultima conclusio. Secundum ius civile, licet procedatur via inquisitionis, si plene probetur crimen, infingitur pena integra, ex l. 2. C. de abolendis. Sic plures, quos sequuntur Anton. Gom. & Nauar. ibi.

DVBIVM XLI.

Que probatio requiratur ad puniendum per viam inquisitionis? Item, que forma, & solemnitas sit seruanda in via inquisitionis.

Quoad primum dico primum, quod quando proceditur contra laicos, vel clericos seculares, in causis grauibus, & ad graues penas, requiritur legitima probatio necessario concludens. l. sciat. C. de probat. Item etiam, quando proceditur contra religiosos in causis grauibus, & de criminibus notabilibus, requiruntur legitima, & exacta probationes, ex cap. licet Heli, de simon.

Secundo, quando proceditur contra seculares in causis leuibus, & modici praedicti, & quando proceditur contra religiosos ad penas & correctionem, secundum regulam, quae similiter leues sunt, non requiritur legitima probatio, sed sufficit infamia orta ex legitimis praesumptionibus, & indicis. Et potest in similibus casibus procedi de plano sine solemnitate iudicij, cap. reprehensibilis, de appellat. Hae Syluest. inquisitionis, 1. quest. 10. & inquisitionis, 2. dicto 7. D. Anton. 3. part. tit. 9. cap. 7. §. 7.

Quoad secundum consule Syluest. inquisitionis, 1. quest. 9. & D. Anton. ubi supra, Anton. Gom. tom. 3. cap. 1. num. 50. ubi optime docent formam, & solemnitatem obseruandam.

DVBIVM XLII.

An peccata publica sint necessario publice punienda.

In hac conclusione certum est, Praelatos teneri peccata publica publice corrigere. Ratio, quia tenentur bono communi consulere, & scandalum populi sedare. Patet 1. ad Tim. 5. Peccantem coram omnibus argue, & ex cap. si peccauerit, 2. g. 1. & cap. 1. de penit. & remissis, ita Sotus memb. 2. g. 4. conclus. 1. Nauar. cap. inter verba, corol. 56. n. 609. & 610. Sed nota Sotum asserere intelligi per publica delicta, notoria notorietate facti. Alia autem (inquit) licet infamia laborent, non sunt continuò publice corripienda. Sed Nauar. corol. 62. n. 665, dicit publice ad hunc effectum esse notoria, vel famola, & ratio est, quia quando est infamia delicti, generatur scandalum, cui tenentur Praelati occurrere.

At verò dubium est, an personae priuatae saltem ex charitate teneantur ad publicam correctionem. Duplex est sententia.

Prima tenet, etiam personas priuatas teneri publice reprehendere peccantem publice, & in conspectu populi, vt aliorum scandalo consulantur hac tamen moderatione, quod si peccatum publice commissum non est immediatè contra diuinum honorem, non tenentur ad id cum notabili damno: si verò sit immediatè contra diuinum honorem, vt blasphemia, quae grauitè laederet diuinum honorem, vnde adstantes aniam Deum contemnerent: tunc etiam cum graui damno tenentur publice reprehendere. Hanc asserit Sotus ubi supra, & confirmatur ex Conc. Lateran. sub Leone XI. ubi dicitur, quod audientes blasphemos, tenentur illos grauitè obiurgare, & iudici seculari, vel Ecclesiastico intra triduum denunciare. Idem docet etiam Sotus lib. 1. de nat. & grat. cap. 22. vers. dicamus, & lib. 2. de inst. quest. 3. artic. 10. vers. hoc tamen.

Alter sententia tenet, non esse peccatum mortale in priuatis non corrigere publicè peccatores, vel blasphemos publicos, quia aliter scandalo consulere possunt: tunc quia correctio, quae ad commune bonum ordinatur, Praelatorum est, vt docet D. Thom. supra q. 3. art. 3. Hanc tenet latius probans Nauar. corol. 56. n. 610. docet tamen idem Nauar. sum. Lat. cap. 12. n. 83. teneri saltem secreta corrigere, licet non esset spes curandae, sed de hac re late dixi lib. 2. summa, cap. 32. n. 46. & 47.

CAPVT IV.

De reo.

Multa, quae hic dici possent de reo, partim dicta sunt supra cap. 3. de inquisitione, partim lib. 3. summa, cap. 6. & 7. & alia, quae ad appellationem pertinent, tractata sunt hoc eod. lib. 3. cap. 1. ubi late diximus, quando licet reo appellare, & iudici illam admittere, & ad id teneatur; quare solum hic dicenda restant, quae sequuntur.

S V M M A

S V M M A R I V M.

- DVB. I. An reus accusatus possit licitè petere ab accusatore, vt ab accusatione desistat, etiam dato sibi ob hoc pretio.
1. An licitum sit appellare ad superiorem, eo quod habeat contrariam opinionem, vel quia fauore aliquo ductus differet sententiam, vel mitius puniet.
 2. An reus, contra quem extant legitima probationes, possit torqueri, vt si fatetur, negetur ei appellatio.
 3. An propriam confessum crimen appellare possit.
 4. De tortura rei.
 5. Quid requiratur, vt reus possit in carcerem trahi.
 6. An liceat damnato iuste ad mortem, si possit fugere, non illata vi custodibus, nec effringendo carceres, vel rumpendo vincula, effugere e carceribus? & similiter an alius vinculis iuste, qui nec morte, nec corporali supplicio damnatus sunt, liceat fugere.
 7. An vinculis non damnatus, nec damnandus ad penam sanguinis, vel mutilationis, sed aliam punitionem, aut ad debita solvenda, vel panam pecuniariam, possit licitè fugere.
 8. An liceat reo carceres effringere, vel perforare, vinculaque disrumpere, vt sic effugiat.
 9. An licitum sit consilium vinculis, vt fugiant, vel effringant carceres, vel vincula rumpant, & ad id open praestare.
 10. An Religiosus liceat fugere a carceribus suorum Praelatorum.
 11. An damnatus ad carcerem perpetuam, vel temporalem fugere possit.
 12. An reus damnatus ad mortem, qui potest e carceribus fugere, teneatur ad id, vel possit in carceribus manere.
 13. An reo damnato ad mortem famis, liceat abstinere a cibo.
 14. An licitum sit reo obedire ministris iustitiae, ascendendo locum supplicij, & alia similia faciendo.
 15. An vinculis, qui promittit, vel iurauit se rediturum ad carcerem, teneatur redire.
 16. An condemnatus iuste possit iudici, vel ministris iustitiae resistere, & quid de innocente damnato, tamen iuxta allegata, & probata.
 17. An damnatus ad irremediam liceat fugere.
 18. An damnatus ad exilium, qui bona anni parte latent intra locum a quo exilarunt, peccent mortaliter.

DVBIVM I.

An reus accusatus possit licitè petere ab accusatore, vt ab accusatione desistat, etiam dato sibi ob hoc pretio.

Arij sunt dicendi modi, quidam dicunt accusatorem peccare mortaliter, qui in causa criminali potens legitimas probationes asserere, ab accusatione desistit, quia in republicam delinquit, cuius bono expediens est criminum punitione in causa cuiuslibet posse libere desistere, quia ibi tantum intenditur acquisitio iuris ipsius actoris: at iuri suo quicquid renuciare potest. Ita D. Anton. 2. part. 2. cap. 19. §. 5.

Th. Sanchez, Confil. moral. Tom. 11.

Alij absolute dicunt, peccare accusatorem desistentem ab accusatione, & ex consequenti dantem aliquid ei, vt desistat. Ita D. Thom. supra quest. 68. art. 3. corp. & ad 3. Tabien. verbo accusatio, num. 7. & verbo transactio, num. 2. Arnul. verbo accusatio, num. 12.

Hoc etiam dubium late tractant Syluest. verbo accusatio, quest. 11. & Nauar. cap. 2. §. num. 31. & 32. ubi late tractant, in quibus causis possit desistere.

Sed breuiter, quod ad praesens attinet, sit Prima conclusio. Tunc tantum peccatum est ab accusatione desistere, & ex consequenti hoc petere ab accusatore, quando accusatio erat de crimine reipublicae pernitioso, quod tenebatur accusare. Ratio, quia cum tale crimen probare possit, & accusare teneatur, non potest libere ab accusatione desistere, tenetur enim bono communi consilium. Ita Sotus lib. de sigillo, memb. 2. quest. 5. corol. 5. & lib. 5. de inst. quest. 5. art. 3. ad 3. & sic explicat D. Thomam, idem Sotus memb. 2. quest. 7. sine.

Secunda conclusio. Si accusator accuset in causa propria, tunc absque vlla culpa potest ab accusatione desistere, & reus potest id ab ipso petere, etiam pretio ad oblatum. Ita Sotus ubi supra, & patet ex praxi recepta. Ratio, quia vnicuique liberum est iuri suo cedere, ac propria iniuria remittere; & hoc est pretio estimabile.

Tertia conclusio. Supremus Princeps potest iusta de causa, & modò citra scandalum fiat, vel a principio abolere accusationem, vel impedire accusationem, ne illam prosequatur, siue accusatio sit de iniuria publica, siue de priuata, dummodo alia restituatur damna, v. g. si qui petitur damnandus morte, sit valde necessarius Republicae: patet, quia talis Princeps potest in lege dispensare, & expedit tunc bono communi, vt dispenset. Ita Sotus d. concl. 5. & Caietan. 2. 2. q. 68. circa art. 3. & vterque addit, hoc non posse iudicem inferiorem nisi iuxta Caietanum ex epikeia, ubi ad Principem non esset recursus.

DVBIVM II.

An licitum sit appellare ad superiorem, eo quod habeat contrariam opinionem, vel quia fauore aliquo ductus differet sententiam, vel mitius puniet.

Sic prima conclusio. Quando sententia inferioris iudicis dubitatur an sit iusta, vel an sit lata secundum probabiliorem sententiam, licet appellare spe obtinendae aequioris sententiae. Ratio, quia finis tunc licitus est, & sententia non est clara, nec certum, quod iusta sit. Ita Sotus lib. 5. de inst. quest. 9. art. 3. vers. sed & circa, & quidam recentiores docti.

Secunda conclusio. Quando reus certo cognoscit iuste esse condemnatum, & secundum probabiliorem sententiam, non licet appellare. Ratio, quia sit iniuria iudicij iuste condemnanti, & absque causa eius differret sententia, & reipublicae ad qua maximè spectat puniri delicta. Sotus ibi, dicens esse peccatum suo genere mortale. Corduba quest. 69. & multi iuniores Magistri. Imò talis tenetur restituere omnia damna, Nauar. ibi, & praefati Magistri. Et quòd sit peccatum mortale appellare

T 2 non